

УКРАЇНСЬКА КНИГА

---

1 9 7 1

UKRAINSKA KNYHA

2
1971
April -
June

THE UKRAINIAN BOOK
DAS UKRAINISCHE BUCH
LE LIVRE UKRAINIEN

UKRAINIAN BIBLIOGRAPHIC QUARTERLY

Орган Бібліографічної комісії А і К НТШ, Т-ва українських
бібліотекарів (ТУБА) і Т-ва українських книголюбів.

З М І С Т

<i>Б. Романенчук.</i> Описова бібліографія	41
<i>Я. Ісаєвич.</i> Нові знахідки видань І. Федорова	45
Рецензії й огляди:	
<i>Л. Шанковський.</i> В. Дітріх Гайке, Українська дивізія „Галичина”	47
<i>Його ж.</i> Олег С. Федішин, Джерменіс Драйв ту де Іст	48
<i>Його ж.</i> Вольфганг Штраус, Троц аллем вір верден зіген	51
<i>Його ж.</i> Ролян Гошє, Ополішен ін де ЮССР	53
<i>Б. Романенчук.</i> „Контрасти”	55
<i>Д. Чуб.</i> Збірник творчости молодих	57
<i>Б. Р. і В. Л.</i> Життя Лазарка з Тормесу	58
<i>О. Керч.</i> В. Біляїв, Поліття	59
<i>Її ж.</i> Іван О. Максимчук, Нарис історії роду Петрушевичів	60
<i>Ст. Радіон.</i> А. Галан, Хам, повість	61
<i>Б. Николин.</i> „Граматики слов'янська” Ужевича	62
<i>Б. Романенчук.</i> Бібліографія худ. літератури	63
Надіслані книжки	72

Address:

UK KYIW PUBLISHING
4800 N. 12th St.,
Philadelphia, Pa., 19141
USA

2
1971
Квітень
Червень

Журнал бібліографії й книгознавства
Виходить що три місяці
Редагує колегія
Видає видавництво „КИЇВ”

Б. Романенчук

ОПИСОВА БІБЛІОГРАФІЯ

2. Як записувати статті.*

В цьому розділі обговоримо коротко питання, як писати бібліографію статей у газетах, журналах, збірниках, збірних чи вибраних виданнях творів тощо.

Цього роду бібліографія потрібна звичайно не кожному читачеві, що цікавиться книжкою, тільки дослідникам, студентам, журналістам тощо, але вона може стати в пригоді і бібліографам-аматорам, які люблять збирати деякі матеріяли, витинати й записувати такі чи інші статті в періодичній пресі.

Власне бібліографи-аматори могли б виконати корисну роботу для української науки, якби постійно записували різного роду статті в біжучій періодичній пресі, переглядали старі річники газет і журналів і записували літературні й інші статті, рецензії або й окремі літературні твори, що друкувалися на сторінках газет і журналів, відомих і маловідомих письменників. Відомо, що галицький письменник Вячеслав Будзинівський надрукував був свого часу (в 20-х роках) в „Свободі” ок. сотні оповідань, про які сьогодні мало хто знає, а їх варто „збібліографувати”. Але не тільки він, багато інших письменників друкувалося на сторінках таких газет, як „Свобода”,

* Під статтями тут розуміємо всякого роду писання, які інформують або обговорюють щось у короткій чи довшій, але не книжковій, тільки газетній чи журнальній формі.

„Америка”, „Український голос”, „Новий шлях” або новіших, як „Гомін України”, „Шлях перемоги” та інші.

Між ними були й відомі письменники, які там починали друкуватись, або були постійними співробітниками. І там є напевно чимало літературних, історичних чи інших статей, гідних уваги й бібліографічного запису. Чимало таких періодичних видань можна знайти в більших або й менших наших або й чужих книгосховищах, і їх теж варто бібліографічно описати. Якби бібліографи-аматори виконували таку роботу, хай би тільки принагідно, їх праці могли б друкуватись на сторінках нашого журналу. А записувати треба такі дані:

1. Автора
2. Заголовок
3. Назву періодичного видання
4. Число або том, річник
5. Рік видання
6. Сторінки

Коротко обговоримо ці точки.

Перша річ, від якої треба починати запис, це, як завжди, автор, тобто його ім'я і прізвище, але починати треба від прізвища, після нього писати кому, а потім ім'я або імена, після імени крапку. Всякі титули в бібліографії треба пропускати, за винятком випадків, коли титул є частиною „автора”, нпр. „Теодосій, ігумен”, або „Мстислав, архієпископ” і т. п.

Якщо стаття не підписана, то замість автора можна дати в скобках [„Без підпису”] або й нічого не писати, а запис починати заголовком у лапках. Якщо стаття підписана двома авторами, то треба подати обидвох, а як три або більше, то тільки першого з додатком „та ін.”.

Після автора треба писати заголовок статті, але докладно, без скорочень і пропусків, не поминаючи „ніже тії коми”, бо кома може часто змінити зміст. Заголовок статті треба писати без лапок, хоч деякі бібліографи люблять його писати в лапках, на зразок американської бібліографії, та це фактично нічим не вмотивоване й українська бібліографія, давня й сучасна, подає заголовки статей без лапок, а в лапках тільки тоді, коли заголовки є цитатою або без автора.

Якщо це рецензія на якусь книгу, тоді після заголовка рецензії треба подати в скобках і лапках автора й заголовок рецензованої книжки, нпр.:

В. Чапленко. Хибно настановлений талантист [„В. Барка, Апостоли”]...

Коли прізвище автора подане в заголовку рецензії, то в скобках можна автора пропустити і подати лише заголовок рецензованого твору, нпр.:

М. Овчаренко. Новий роман Івана Багряного [„Маруся Богуславка”].

Якщо це бібліографія про одного письменника, тоді в скобках не треба писати автора, тільки заголовок рецензованого твору в скобках.

Після заголовка, який закінчується крапкою, треба писати в лапках назву журналу, газети чи збірника („джерела”). Якщо стаття надрукована не в періодичному виданні, а в збірці творів письменника, то замість назви „джерела” (журналу, газети тощо), подаємо автора й заголовок книжкового видання; нпр.:

О. Бургардт. Леся Українка і Гайне. В кн. „Леся Українка, Твори”, т. 4/1954/VII—XXIV.

Читач, що шукає статей про Лесю Українку, візьме четвертий том її „Творів”, виданий у 1954 р. (в Нью Йорку) і на сторінках, від VII до XXIV, знайде бажану статтю О. Бургардта.

Якщо стаття надрукована в якомусь збірнику, то треба подати його назву, як попередньо, але щоб читач був певний, що то збірник, не журнал, треба написати скорочення „Зб.”, нпр.:

Д. Чуб. Борис Антоненко-Давидович (До 70-річчя з дня народження). Зб. „Слово”, 4/1970/194—200.

Часом треба подати місце, де виходив журнал чи газета, особливо тоді, коли були два тієї самої назви видання в різних місцях або країнах. В такому випадку назву місцевости пишемо в дужках після назви періодика.

Назву періодика треба писати повно, нпр.: „Літературно-науковий вістник”, „Записки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка”, „Літературна газета”, „Українське літературознавство” тощо, але в практиці деякі загальновідомі назви журналів чи збірників можна подавати ініціалами, нпр., „ЛНВ”, „ЗНТШ” або „Записки НТШ”, „Літ. газета” і т. п., але перед тим треба подати ключ до всяких скорочень, щоб незнайомлений читач не шукав його деінде. Проте однословні назви не слід скорочувати.

Три останні дані — це цифри: число чи том або річник періодика, рік видання і сторінки. Деякі давні періодики пагіновані так, що кілька чисел або книжок оправлені в один том, і бібліографи подають радше том, ніж число, нпр.:

„ЛНВ”, 1898, т. I, стор. 142.
або: „Жите і слово”, 1897, т. IV, стор. 94—95.

але практика показує, що орієнтація читача на число періодика точніша, повніша і простіша, тимто й краще подавати число журналу чи газети або число і том, як треба. Деякі бібліографи так і роблять, нпр.:

„Киевская старина” [або „К.С.”], 1891, т. XXX, кн. 4, стор. 134—140.

Коли стаття друкowana в газеті, бібліографи часто подають дату, зам. числа, або одне й друге — день, місяць та число. Така інформація безперечно точніша, ніж без дати, особливо в таких випадках, коли газета не повторює нумерації щороку, тільки продовжує її в безконечність. В інших випадках число періодика зовсім вистачає для точної інформації, або сама дата.

Щодо порядку записування тих двох перших цифр, то в бібліографії прийнявся звичай писати наперед рік видання, а потім число або том, або також том і число чи річник, але практичніше писати наперед число або том, а потім рік і сторінки.

Сторінки — дуже важлива бібліографічна інформація. Коли записуємо якусь статтю в періодику або деінде, довгу або коротку, мусимо подати сторінки, на яких вона надрукована, від — до, і це дає читачеві докладне уявлення про її розмір і про місце в „джерелі”. Коли ж подаємо тільки якусь частину статті, що на одній сторінці, більшу або меншу, то подаємо тільки ту сторінку, на якій вона надрукована.

Кожну цифрову інформацію можна відділювати одну від одної комою або скісною рисою (/). Перший спосіб — традиційний, другий — коротший і практичніший, нпр.:

1) „ЛНВ”, 1904, т. XXV, кн. II, стор. 82—83.

2) „ЛНВ”, XXV/2/1904/82—83.

В другому рядку, перша цифра, римська, — том, друга — число або книга, третя — рік видання, дві останні — сторінки.

Л. Луців. В. Бирчак, Володимир Ростиславич; історична повість з 11 віку. „ЛНВ”, кн. 3/1931/281.

Цей спосіб ми практикуємо в „Азбуковнику”, бо він простий, ясний і ощадний.

Якщо стаття друкowana в одному з томів вибраних чи зібраних творів письменника, тоді том записуємо римськими цифрами, а коли арабськими, то з додатком „т.” перед цифрою, для зазначення, що це том, не число, нпр.:

Б. Якубський. Поема надмірного індивідуалізму. (Драматична поема „Одержима”) В кн. „Леся Українка, Твори”, V/1954/107—118, або: т. 5/1954/107—118.

(Далі буде)

НОВІ ЗНАХІДКИ ВИДАНЬ

ІВАНА ФЕДОРОВА

В Пінезькому районі Архангельської області знайшли примірник українського першодруку — „Апостола”, виданого Іваном Федоровим у Львові 1574 року¹. Трохи раніше в с. Білці Шляхетській Львівської області виявлено інший примірник цього „Апостола” (він зберігається у відділі стародруків Львівської Державної наукової бібліотеки Міністерства культури УРСР). Цей примірник ще 1946 року привезли на Львівщину переселенці з села Залісся — найдалі висуненого на захід українського села в Ряшівському повіті Польщі.

У лабораторії криміналістики Львівського університету за допомогою ультрафіолетового проміння вдалося прочитати по-крайні записи, зроблені українським скорописом XVII ст.: „Поновлен ест сій апостол тетр року 1605 во пост Филипов”, „А повторе поновлен ест сій апостол тетр року 1644 во пост великий 5 неделі през Іякова Подича мешкаючого на Болоню”².

Авторові цих рядків вдалося в жовтні 1963 р. виявити ще один примірник львівського „Апостола” в Державній бібліотеці ім. Сечені в Будапешті³. Цей примірник не був зауважений попередніми дослідниками, мабуть, тому, що в каталозі він був не зовсім точно описаний. Найцікавішою особливістю будапештського примірника є український запис:

„Року божія 1581 купил сію книгу рекомую апостол тетр раб божий Семіон Загорецкий восполок із малжонкою своєю Ософією [...] і придали сію книгу рекомую апостол тетр ку храму Рождества пресвятой владичиці нашей богородиці до села Загорецка і дали за сію книгу рекомую апостол тетр золотих 16 [...]. І той же раб божій Семіон Загорецкий купил дзвон і дал за него золотих 7 і грошій 10...”.

1) Див.: „Известия” від 27 вересня 1963 р.; М. Д. Феллер, Новий примірник „Апостола”, „Вільна Україна” від 2 жовтня 1963 р.

2) Науковий опис цього примірника див.: „Книга. Исследования и материалы”, сб. 9, М., Изд-во Всесоюзной книжной палаты, 1964.

3) Щиро дякую угорському філологу Лесло Деже за допомогу в наукових пошуках у Будапешті.

Згадане тут село — це Загірці колишнього Кременецького повіту на Волині, яке належало князеві Костянтинові Острозькому і мало церкву Різдва Богородиці⁴. Отже, переїхавши до Острога, першодрукар узяв для поширення також і свої львівські видання — „Апостол”, а, можливо, й буквар. Варто відзначити, що український селянин заплатив за цю книгу значну суму — більшу, ніж вартість церковного дзвона (для порівняння скажемо, що після смерти Федорова примірники цього ж „Апостола” оцінювали по 2 золотих).

Куплений Семеном Загорецьким примірник пізніше потрапив на Закарпаття — до села Ляхівці (Лемківці) Ужанської жупи. Там його виявив історик Антон Годінка, від якого цей примірник і перейшов до бібліотеки ім. Сечені. Наявність запису, зробленого ще за життя першодрукаря, значно підвищує наукову цінність книги.

Відомо, що за межами України примірники видань Івана Федорова є також у Польській Народній Республіці, в тому числі й ті, які до другої світової війни належали Перемиській капітульній бібліотеці — одній з найстаріших українських бібліотек⁵. Проте, до останнього часу ніхто навіть не припускав, що чимало примірників першодрукарєвих книг здавна зберігається в Англії та Ірландії. Недавно літературний додаток до лондонської газети „Таймс” вмістив повідомлення Дж. С. Г. Сіммонса про нові знахідки стародруків. Зокрема, в бібліотеці королівського коледжу в Кембріджі виявлено примірник львівського „Апостола” 1574 року⁶. Там же розшукали такі російські першодруковані видання: „Апостол” Федорова і Мстиславця 1564 року, два примірники „Часовника” 1565 року і „широкошрифтне” євангеліє з Московської анонімної друкарні. Примірник „Апостола” 1564 року є також в бібліотеці єпископа Марша в Дубліні (Ірландія)⁷. Принагідно відзначимо, що в цій бібліотеці, як і в бібліотеках Оксфорду, Кембріджу, Лондону є і ряд рідкісних українських видань пізнішого часу: „Отпис на лист в Бозі велебного отця Іпатія володимирського і берестейського єпископа до яснесвещеного княжати Костентина

4) Див.: „Słownik geograficzny”, t. 14, Warszawa, 1897, s. 282 (Zahirce 1–2).

5) „Книга. Исследования и материалы”, сб. 8, 1963.

6) Див.: J. S. G. Simmons, New finds of old Cyrillic books. “The Times Literary Supplement”, 1963, No. 3213, p. 770.

7) Див.: Дж. Г. С. Симмонс, О некоторых старопечатных кириллических книгах в Дублине, „Книга. Исследования и материалы”, сб. 8, 1963, його ж, Early printed Cyrillic books in Marsh’s library Dublin, “The Irish Book”, Dublin, Spring, 1963.

Острозького..." (Острог, біля 1598 р.), „О сакраментх" (Київ, 1657), „Часослов" (Новгород-Сіверський, 1679) та ін.

Нові закордонні знахідки збагачують наші уявлення про поширеність видань Івана Федорова та продовжувачів його справи, дають змогу досліджувати далі питання про шляхи проникання цих видань до ряду країн Середньої та Західньої Європи. Знайдені стародруки дають цікавий матеріал для майбутнього зведеного каталога кирилических стародруків, необхідність якого відчувається вже давно.

(„Рад. літературознавство" 12/1966/75-76)

РЕЦЕНЗІЇ Й ОГЛЯДИ

Лев Шанковський

Книги варті уваги

Вольф-Дітріх Гайке. Українська Дивізія „Галичина": Історія формування бойових дій у 1943-45 роках. Передмова В. Кубійовича. Записки НТШ т. 188. Праці історично-філологічної секції. Вид. НТШ, Торонто, 1970, 277 ст.

Понад чверть століття мусіла чекати УД „Галичина" на появу своєї воєнної історії. Заходами Братства кол. кояків 1-ої УД УНА появилася ця історія, яку написав Вольф-Дітріх Гайке, в формі, що заслуговує на повне признание. Українська воєнно-історична література збагатилася на твір, який залишиться зразком, як такі воєнно-історичні твори треба писати. Видавши цінну працю начальника штабу своєї дивізії, Братство кол. вояків 1. УД УНА не тільки причинилося до висвітлення воєнної історії своєї формациї, але й дало цінний вклад в українську воєнно-історичну літературу, про яку не можна сказати,

що вона багата в аналітичні і синтетичні праці. На історію української армії в 19917-1920 роках чи на історію Української Повстанської Армії (УПА), що була б подібною до історії дивізії „Галичина" авторства майора Гайке, доведеться ще й далі чекати.

Автором цієї праці є майор генерального штабу, Вольф-Дітріх Гайке, який від січня 1944 року і до кінця війни був начальником штабу дивізії „Галичина". З воєнно-історичної точки погляду, майор Гайке, старшина генерального штабу німецької армії, а не німецької поліції чи СС, був найкомпетентнішою особою, щоб написати воєнну історію Дивізії. Для цього він покривався не тільки своєю пам'яттю, але й зацілілими документами, як теж воєнно-історичною літературою, німецькою та російською. Він написав свою працю німецькою мовою, а з передмови В. Кубійовича знаємо, що в українському виданні німецький текст скорочено і пропущено певні розділи про деякі

важливі політичні аспекти дивізії „Галичина”. Насувається думка, що варто видати *повний* текст праці майора Гайке українською мовою. Така книга не тільки була б важливим причинком до висвітлення історії українського народу в роки другої світової війни (історія Дивізії була частиною цієї історії), але допомогла б спростувати не одну легенду, що про Дивізію курсують ще в західньому світі з ласки Москви. Ось недавно на передачі баварської телевізії дали говорили про участь Дивізії в придушенні варшавського повстання, дарма, що в німецькій воєнно-історичній літературі є науковий твір, який документально спростовує легенди про участь українців, у тому й Дивізії, в придушенні цього повстання (пор. Hans v. Krannhals, *Der Warschauer Aufstand 1944*. Frankfurt a/M, 1964). За псаломпівцем можна сказати (Псалом 52, 4-6), що баварська телевізія „любить зло більше, ніж добро, а брехню більше, ніж правду”, але це ствердження не звільняє нас від повсякчасного спростовування брехні, тим більше, що ми знаємо, хто є брехуном і „батьком лжі”.

Вольф-Дітріх Гайке, людина з академічною військовою освітою, написав воєнну історію Дивізії, якої був начальником штабу і якої єдиним недоліком було те, що вона запізно з'явилася на полі бою Східної Європи. Якби Гітлер не йшов був на Схід з божевільними теоріями про „унтерменшів” чи теж про „равм оне фольк” (простір без людей), а послухав був своїх генералів і шефа розвідки адмірала Канаріса та приступив був до формування таких дивізій уже в 1941 році, історія була б покотилася іншими шляхами. Але ними вона покотилась не могла, бо гітлеризм не міг бути іншим, ніж був. Творення української Дивізії було запізнене на кілька років, але й так Гітлер

нічого не знав про це і дурів із злости в своїй головній квартирі, коли довідався десь під кінець березня 1954 року про існування Дивізії. До речі, його тодішні зневажливі вислови про східногалицькі полки австро-угорської армії заперечують численні згадки про бравуру цих полків (наприклад, 15-го Тернопільського полку піхоти, ОВА, том VII, ст. 293) в офіційній „Історії останньої війни Австро-Угорщини”, яка появилася в Відні й була закінчена вже за гітлерівських часів. Коли згадуємо про це, то тільки тому, що варто було б знати, хто цьому Гітлерові піддавав послідовно фальшиві інформації про українців? Чи то був Борман?

Книга складається з передмов В. Кубійовича й автора, чотирнадцятьох розділів і кінцевих висновків, документів, схем воєнного складу Дивізії в 1943-1944 і 1944-1945 роках, декларації Українського Національного Комітету під проводом ген. Павла Шандрука, резюме книги німецькою та англійською мовами і покажчик імен, осель, військових з'єднань і військових ступнів. Про початки Дивізії написав розділ В. Кубійович (передрук статті у „Вістях” 1. УД УНА). Книга майора Гайке заслуговує на те, щоб бути на полиці кожного кол. старшини й вояка УД, а також і кожного свідомого українця.

Oleh S. Fedyshyn. "Germany's Drive to the East and the Ukrainian Revolution 1917-1918". New Brunswick, N.J., 1971, Rutgers University Press, 401 pp.

Це книга молодого українського науковця, д-ра Олега С. Федішина, професора історії в Річмонд-каледжу (який є частиною Ньюйоркського університету). Д-р Федішин закінчив Бруклін-каледж і здобув докторат в Колумбійському університеті, де закінчив теж спеціальний

„Російський інститут”. Працю д-ра Федішина видав Ратгерс-університет в Нью Брансвик, Н.Дж., той самий, що видав працю д-ра Ярослава Білинського „Друга советська республіка: Україна після другої світової війни” (1964).

Можна без перебільшення сказати, що саме від молодих українських науковців українська громада чекає таких творів, як ці, що їх дали професори Ярослав Білинський та Олег С. Федішин. Для когось з більше перестрашених професорів може здаватися, що на писання таких „контроверсійних” праць, як Білинського й Федішина ще не пора, що „контроверсійність” їх для американського квазі-офіційного погляду на українську проблему може пошкодити науковій кар’єрі. Але такі погляди не витримують критики і проф. Федішин має низку німецьких офіційних документів про Україну й аналізує їх один за одним. Із цієї аналізи виникає намальована дуже якими кольорами картина німецької політики щодо України, політики кайзерівської Німеччини перед першою світовою війною, в перші її роки та в останні роки її існування і її вплив на українську національну революцію.

Ця „контроверсійна” книга показує ясно, як на долоні, що України не видумали німці, що українська національна революція не була „німецькою інтригою” і що Німеччина своєю нерішучою політикою щодо України більше пошкодила її державному будівництву, ніж допомогла. Справа в тому, що в таборі Антанти всі „чужоді люди” (бютіфул піпл) вірили, ніби нас видумали німці і ніби український визвольний рух був „німецькою інтригою”. Такі обвинувачення сипалися на наші голови в 1919 році і врешті довели до блокади України, зайнятої україн-

ською армією, до вибуху страшною епідемії тифу й різних інших епідемій (згинуло 40,000 цвіту), і до допомоги Антанти всім ворогам української державности. Тепер на кожній сторінці книги проф. Федішина можна прочитати, що всі ті обвинувачення були тільки фальшиво - брехливими засобами психологічної війни, яку вів проти нас увесь світ за нашу видуману коляборацію з кайзерівською Німеччиною.

З цього погляду праця проф. Федішина має велику цінність і не тільки історичну, але й політичну. Не було ж найменшої рації обвинувачувати український визвольний рух у германофільстві. І не було рації називати кайзерівську Німеччину його протектором. Навіть після Берестя політика кайзерівської Німеччини вагалась між різними цілями, а зокрема дуже сильний був дух Тильзиту і Таврогтів, який вимагав повернути цілість розбитої російської імперії і зробити з відродженої єдиної й неділимної Росії найкращого союзника Німеччини. Легенда про російські маси під німецьким проводом була дуже популярною серед тих кіл (військо, велика індустрія, юнкерська велика земна посілість), які послідовно змагали до її реалізації і які „український мир” у Бересті вважали нікому непотрібною авантюрою й забавою „в українську самостійність”.

Книга проф. Федішина дуже по-дрібно про все це розповідає. Крім передмови, у книзі 12 розділів, 7 документальних додатків, енциклопедичні віски про різні персонажі, що виступають у книзі, нотатки, бібліографія, індекс і три карти. Окремі розділи стосуються таких тем: 1. Український національний рух і вибух I світової війни; 2. Німецькі воєнні цілі на Сході й Україні 1914—1916; 3. Німецькі

пляни на Сході і російська революція; 4. Український мир в Бересті Литовському; 5. Окупація України; 6. Наступний етап: розвиток окупаційної політики; 7. Зворотний пункт: державний переворот гетьмана Скоропадського; 8. Гетьманат: поворот до нормальності; 9. Економічна експлуатація України: балянс; 10. Німецькі пляни й політика на Криму і в Чорноморському басейні; 11. Відв'язання й катастрофа: упадок гетьманату й кінець окупації; 12. Заключення. У документальній частині маємо переклад IV Універсалу, мирового договору в Бересті, секретного договору в справі Галичини, наказ маршала Айхгорна про засіви, грамоту гетьмана Скоропадського до українського народу, федераційну грамоту гетьм. Скоропадського.

Книга проф. Феदिшина є документальна. Автор використав німецькі документи з оприлюднених збірок, а також австро-угорські документи. Він посідає добре знання іншомовної „літератури предмету”. Про його історичну аналізу можна сказати, що вона є *максима сума кум ляде..* Маємо право твердити, що мало хто з наших науковців, хто не знає так добре українського тла подій, як проф. Феदिшин, міг би дати таку блискучу аналізу, як він.

Але ясно, що навіть проф. Феदिшин, який обробці німецьких (і меншою мірою австро-угорських) документів присвятив багато уваги, не може знати всього, що стосується цієї теми. В його праці найслабше вийшли два останні місяці 1917 року і перший місяць 1918 року. Тоді на верхах української політики боролись дві організації: антантофільська й германофільська. То був час, коли держави Антанти, під впливом ген. Бертелета в Яссах, бажали активно включитися в будівництво української держави,

якщо вона потрапить далі втримати фронт проти німців і австрійців. На тому фронті мали бути зосереджені українські, польські, румунські, козацькі, мусульманські, сибірські й російські добровольчі з'єднання. Фронт мав називатися українським. Переговори Антанти з Україною про створення того фронту розвивалися добре й остаточно Франція й Великобританія рішилися були визнати УНР (5 січня 1918) і дати їй воєнну допомогу.

На жаль, на той розвиток було вже запізно. Гетьманофільські елементи в Центральній Раді зуміли вже прогнати з посту ген. секретаря військових справ Симона Петлюру, речника антантофільської політики, арештували його заступника Володимира Кедровського і заступили їх прихильниками германофільської течії (Микола Порш). Про ті речі доводилося мені писати у статті „УНР і Антанта на переломі 1917 і 1918 рр.”, Альманах Гомону України 1968, ст. 52-68). Справа в тому, що до цього цікавого й мало дослідженого розвитку проф. Федишин навіть не підійшов. Він не знайшов німецьких документів про ці справи, але теж не знає всієї цієї документації (наприклад, архів ген. Щербачева), яка зберігається в Стенфорді, Каліфорнія, в Гуверівській бібліотеці, і також не знає літератури, що її так чи інакше насвітлює (Валь. К истории белого движения”, Таллин, 1935; Monkevitz, *La decomposition de l'armee russe*, (Париж, 1919), офіційна *Oesterreich-Ungarns letzter Krieg* (томи: VI і VII), Cramon, *Unser Oest. ung. Bundesgenosse im Weltkrieg* (Berlin, 1920), і найголовніше, семитомник Архикнязя Йосифа: *A vilagaboru, Amilyennek en lattam. Irtá naploja es hivatalos aktak alapjan. Jozsef foherzeg tabornagy, I—VII kötet. Budapest 1927-1934*, який описав „Світову війну, як він її бачив”, а бачив він багато дечого, що діялося на ру-

мунському фронті, на якому, проти нього — Архикнязя Йосифа — стояли армії ген. ад. Щербачева, командувача „Українського фронту”, створеного С. Петлюрою з Південно-західного й Румунського фронтів російської армії. І також, коли на 90 стор. втор каже, що невідомою була кількість австро-угорських з'єднань з українською більшістю, то це також не відповідає точно правді. Є література про національний склад австро-угорської армії в різних часах (напр. EhnI, *Die ost. ung. Landmacht nach Aufbau, Gliederung, Friedensgarnison and nationaler Zusammensetzung im Sommer 1914*, Wien 1936), яку я використав, щоб опрочити вічні польські претенсії, ніби Австро-Угорщина перекинула до Галичини українські з'єднання, щоб там вони перевели 1-шо листопадовий переворот. В праці: „Де були українські полки австрійської армії при кінці світової війни”, друкованій у львівському „Літописі Червоної Калини” (6 і 7/1939), я опрочинув польські твердження і показав, де був кожний український полк чи курінь 31 жовтня 1918 року. Ні одної фронтової частини не було на території Галичини (стаття передрукована в збірнику: „Українська армія в боротьбі за державність”, Мюнхен, 1958, ст. 85-105).

Але це дрібні зауваження. Книга проф. Федина є доброю книгою і цінним вкладом в українську історичну науку. Написана вона гарним стилем і читається легко. Науковий бік — солідний і виявляє солідне авторове знання і вміння стосувати методи історичної аналізи. Але якщо він „націоналіст”, то нижче підписаний схильний поставити йому замітку про „неісторичність” української нації (ст. 5), бо це не його власна думка, а проф. Івана Лісяка-Рудницького, що хворіє на комплекс „неісторичности”

української нації. Важко сказати, що проф. Лісяк-Рудницький під цією історичністю розуміє, але, на мою думку, не можна називати неісторичною націю, яка об'єднала була майже всі свої землі в королівстві Галичини й Володимирії й існувала як самостійна нація понад сто років, здобуваючи династичне й національне визнання ближчих і дальших сусідів. І не можна називати неісторичною націю, якої історичним титулом (регнум Галіціе ет Льодомеріе) покористувалася була Марія Тереса, як посвоячена з королівською династією Галичини і Володимирії, щоб за допомогою свого династично-історичного титулу придбати для Австрії землі кол. королівства Галичини й Володимирії в першому розборі Польщі. А потім, чи може бути щось таке, як „неісторична нація” і як таке поняття можна визначити, наприклад, у світлі української історії — адже ж нації творяться історично, а коли вони не створилися, то їх немає. Чи, може, немає української нації, на думку проф. Лісяка-Рудницького?

Wolfgang Strauss. „Trotz allem wir werden siegen! Wsio rawno—my pabiedim.” *Nationalistische Jugend des Ostens im Kampf gegen Kolonialismus, Imperialismus, Stalinismus und Arbeiterunterdrückung. Fakten, Augenzeugenberichte, Lehren.* München 1967, J. F. Lehmanns Verlag, 175 SS.

Книга Вольфганга Штрауса, німецького католицького журналіста, який був в'язнем советських концлагерів та учасником Воркутського повстання в липні 1953 року (тоді йому було 22 роки), „Все одно ми переможемо!”, постала теж під впливом советської інтервенції в ЧСР в 1968 р. Воркутське повстання має в західному світі найбільшу мемуаристичну літературу, написа-

ну учасниками повстання, як Шольмер, Піддінгтон, Редер, Пезантс, Брігітта Герлянд та ін., а серед них і Вольфганг Штраус, спогади якого під псевдонімом Артур Фурман, є в перекладі українською мовою („Кров і вугілля”, Мюнхен, 1961). На заголовок своєї книги Штраус узяв гасло воркутських повстанців, під яким вони йшли в бій проти МВД: „Всё равно — ми победим!”.

В „Пролозі” автор аналізує чеську трагедію 1968 року, а потім у трьох дальших частинах аналізує дії „третьої сили” в Східній Європі й Азії, яка валить існуючий московсько-большевицький лад. Цією силою є „пролетарські націоналісти”, які остаточно переможуть контрреволюційну бюрократію системи. Ціль книжки Вольфганга Штрауса — переконати молодь Східної і Західної Німеччини, щоб вона включилася в ту третю силу. Автор дає історичні наświetлення, які показують, що остаточно ця сила перемсже: „Всё равно — мы победим!”

В першому розділі першої частини (ст. 25-42) автор аналізує Воркутське повстання, якого сам був учасником. Тоді за дротами сталінських концлагерів, як твердить автор, вперше сформувалася, сконсолідувалася й об’єдналася „третья сила”. Це „пролетарі всіх націй”, які не мали нічого до втрачення, крім своїх кайданів, об’єднано, під проводом українських революціонерів пішли в наступ проти контрреволюційного режиму. Автор аналізує причини, чому заломилося повстання різнонаціональних політв’язнів, але в наступному розділі: „Голоси з підпілля” (ст. 43-64) подає низку доказів про те, як думає молода інтелігенція Росії, Білорусії, Грузії, Литви та України. В тексті звертають увагу гарні пе-

реклади віршів В. Симоненка німецькою мовою, якими автор ілюструє свої тези. Розділ кінчається хронікою перманентних революцій у СРСР, яка починається від визвольної війни, під проводом Симона Петлюри, і кінчається „празькою весною” в 1968 році.

Друга частина книги Вольфганга Штрауса є глибокою аналізою „угорської жовтневої революції” в 1956 році та її вплив на інші країни комуністичного блоку. В „угорській жовтневій революції” автор бачить вже об’єднання робітників, студентів, молодих вояків і поетів, що однозгідно постали проти „червоної буржуазії”. Пізніші перманентні революції в комуністичному блоці мали вже постійно ці елементи (об’єднання робітничої й інтелектуалістичної молоді), напр., „жовтнева революція в Польщі”, повстання молодих робітників у Темір Тау. На цьому тлі автор проводить порівняння між Західною Німеччиною з її молодими „революціонерами” з-під знаку Руді Дучке, які намагаються завалити власний „естаблішмент” і замінити його комуністичним зі Сходу, і молодими революціонерами на Сході, які борються проти комуністичного „естаблішменту”, знаючи дуже добре, що має прийти на його зміну. Останній розділ другої частини цієї книги є дуже доброю соціальною й політичною аналізою східнонімецького комуністичного режиму, що реалізує багато з ідей пруського фельдмаршала Йорка (1759-1830), а цілком мало бере від Карла Маркса. Цей розділ, п. з. „Йорк чи Маркс?” — блискучий. В третій частині автор старастся знайти теоретичні підстави для „третьої сили” і з них вивести закономірність її остаточної перемоги.

Abraham Brumberg ed. "In Quest of Justice: Protest and Dissent in the Soviet Union Today". With an Introductory Essay by Sidney Monas. New York, 1970, Praeger Publishers, 477 pp.

Це збірна праця американських і канадських знавців проблеми. Автор розділу „Замішання в Україні” — професор славістики в Торонтоському університеті, д-р Юрій Луцький. Книга „У пошуках справедливості” вже самим своїм заголовком виявляє тенденцію звести опозиційні рухи в СРСР до інтелектуалістичних і легітимних „пошукувань справедливості”, наче б таку „справедливість” можна було знайти. Не можна дивуватись тому, знаючи, що головний редактор цієї книги, Абрам Брамберг, це один із чільних американських лібералів, співробітник таких видань, як „Де Нью Ріпаблік”, „Де Нью Лідер”, „Коментарі”, „Репортер” тощо. Типове для американських лібералів москвофільство показується в тому, що на матеріяли про російські опозиційні рухи призначено 90% книги, а на український опозиційний рух 10%, а на опозиційні рухи інших народів — нічого. Абрагам Брамберг був до квітня 1970 року редактором журналу „Проблеми комунізму”, що його видає „Інформаційна агенція” американського уряду (тепер редактором цього цікавого журналу є Теодор Френкель). Книга „У пошуках справедливості” складається із статей і документів, які раніше були друковані в журналі „Проблеми комунізму”.

І дуже добре сталося, що появилася книга таких матеріялів. У ній читач отримує, в перекладі англійською мовою, майже всі російські опозиційні матеріяли й документи, які появилися до кінця 1969 року (українські — до кінця 1968 року). Книга складається з трьох частин: I. Коментарі, II. Документи, III. Лі-

тература підпілля. Остання частина дуже докладно подає інформації про вияви опозиційного руху в російській літературі, але немає ні слова про українську літературу, хоч про українські „пошуки справедливості” можна теж написати цілу книгу. І все, що читач Брамбергової збірки знатиме про українські „пошуки справедливості”, — це інформаційна стаття проф. Ю. Луцького, дарма, що й він пильнував, щоб на денне світло не вийшла якась українська „крамола” в постаті різних заборонених „ізмів”, а з документів — есей В. Чорновола в скороченому перекладі англійською мовою і промова І. Дзюби в „Бабиному Ярі”. Поза проф. Луцьким, який є автором коментаря про „Замішання в Україні” (*Turmoil in the Ukraine* — ст. 52-61), інші коментатори не подали ніяких українських матеріялів. Абрагам Брамберг і професор Рочестерського університету Сідні Монес подали коментарі загальні, Стефан М. Вінер — коментар юридичний, а Пітер Реддевей — коментар релігійний. Реддевей — британець, автор антології російської підпільної літератури і багатьох праць про становище релігії в СРСР. Все ж таки читач книги „У пошуках справедливості” може мати сатисфакцію, що стан „справедливості” в нашій країні дійшов уже до такого рівня, що цілком замовчувати українські „пошуки справедливості” вже не можливо. Треба було таки щось сказати на цю тему.

Roland Gaucher. "Opposition in the USSR 1917-1967". Translated by Charles Lam Markman. New York 1969, Funk & Wagnals, 547 pp.

Книга французького автора, Роланда Гоше, про яку він каже, що до її написання й видання причинилася советська інтервенція в ЧС-СР, є історією протисовєтських опо-

зиційних рухів від 1957 до 1967 року. Хоч автор використав досить багату літературу, яку подає в широкій бібліографії, він написав свою книгу для широкого читача, трактуючи свою тему популярно, без посилення на джерела, що він робить тільки у виняткових випадках. Історію свою він починає від 1917 року, показуючи, що большевизм розвинувся з опозиційного руху проти царату, а потім, впродовж наступних 50 років, постійно боровся проти різних опозиційних рухів, що виникали проти большевизму. Книга Гоше має чотири частини: перша подає історію до кінця 20-их років, друга — в 30-их роках, третя — в роки другої світової війни, четверта — в останні роки Сталіна, його смерть і розвиток СРСР по його смерті. В додатку надруковано свідчення Светлани Алелуєвої про смерть Сталіна.

Французький історик і публіцист Роянд Гоше прекрасно знає національну проблему СРСР і дуже добре ознайомлений з національними опозиційними рухами, в тому з українським визвольним рухом. І хоч про роки визвольної війни 1917-1920 рр. в нього ще досить тьмяні уявлення і він губиться між „петлюрівцями”, „махнівцями” чи „білими” арміями, але про дальшу історію українського народу під московсько-большевицьким пануванням він уже має повні і нефальшовані інформації. Український читач почуватиме вдячність до автора, коли прочитає окремих розділ книги, присвячений Українській Повстанській Армії (УПА), ілюстрований світлинами Романа Шухевича та двома світлинами з повстанського побуту. Інший розділ книги, що безпосередньо до нас стосується, — це „Страйки й повстання в таборах” (ст. 396-424), який кінчається описом повстання в Кінгірі 25 і 26 червня 1954 року, що

закінчилося танковою масакрою українських жінок. Автор вважає, що страйки й повстання в концентраційних таборах, ведені різнонаціональними в'язнями під проводом українців, досягнули свою ціль, бо в результаті досягнула чимало змін, навіть у самій системі концтаборів. Після страйків і повстань, як твердить автор, СРСР не був більше таким, як перед страйками й повстаннями.

Книга Гоше, це блиск світла в темряві. Його книга — це справжня енциклопедія знань про опозиційні рухи в СРСР впродовж 50 років, 1917-1967. Висновки з цієї книги, зібрані в окремому розділі, повинен вивчити кожний політичний діяч. Одне тільки застереження, а саме до перекладу цієї книги англійською мовою. Не можна сказати, що мова перекладач погана, але перекладач, мабуть, не знає російської й української мов, бо поперекручував назви осіб і місцевостей, транслітеруючи їх з французького оригіналу. Але перекладач. Чарлс Лям Маркман, зробив щось більше, він додав до перекладу „свою” нотку. На стор. 20 він пише, що „Петлюра, лідер українських націоналістів” пропонував (ген. Денікінові — Л. Ш.) співпрацю своєї армії. Справді, за посередництва Антанти, Петлюра запропонував був Добровольчій Армії ген. Денікіна союз проти московських большевиків, але ген. Денікін відкинув її у своєму „запамороченні від успіхів”. Перекладач Маркман уважав за потрібне додати свою нотку, яка звучить так: „Треба пам'ятати, однак, що брати Петлюри були лідерами відомої чорної сотні і були відповідальні за деякі з найкривавіших українських погромів перед тим, як були вбиті”. Підписано: „Перекладач”. Не знаємо, чи і як автор погодився був на таку нотку перекладача до своєї книги, але кожне слово в нот-

ці Маркмана фальшиве й брехливе. Головний Отаман Симон Петлюра мав єдиного брата, полк. Олександра Петлюру, який займав різні штабові посади в Армії УНР і посаду курінного команданта в 3-ій Залізній дивізії. Його ніхто не вбивав і він помер в 1951 році в Торонті, де його й похоронили на цвинтарі „Прспект”.

До ніякої „чорної сотні” брати Петлюри ніколи не належали. Симон Петлюра був відомим журналістом і публіцистом, редактором таких видань, як місячник „Вільна Україна” в Петербурзі та „Украинская жизнь” у Москві. Якби українські політики мали хоч трохи політичного чуття, вони давно перевидали б публіцистичні твори Симона Петлюри, написані за царату, а між ними і вступ до п'єси Чірікова „Євреї”, в його перекладі. У тому вступі виложені погляди Симона Петлюри на жидівську проблему ще в 1907 році. І тоді, в світлі джерельних матеріалів, нотки різних маркманів залишилися б тим, чим вони в дійсності є: недоречними вигадками й хворобливими фантазіями.

Б. Романенчук

„**КОНТРАСТИ**”. Збірка молодечої творчості. (Поезія, проза, музика і графіка). Редакція й упорядкування Лариси Залеської Онишкевич. Вступна стаття Ю. Лавріненка. Бібліотека пластового журналу „Юнак”. Видання Головної Пластової Булави”, Н.Й., 1970, 150 ст.

Якщо комусь здавалося (а мені так виглядало), що вільна література поза межами рідного краю скінчиться разом з її творцями, що помалу відходять один за одним, то ця книжка показує, що це, на щастя, не так і що в нас молоде поповнення літератури таки є, хай і не дуже ще якісно видатне. Досі

про нього, можна сказати, мало хто знав, бо воно було здебільша розпорошене по юнацьких журналах і розкидане по всьому широкому світі, але тепер, завдяки пильній упорядниці Ларисі Залеській Онишкевич, що сама належить до молодого покоління і ближче цікавиться рідною літературою, стоїть ось перед нами-читачами, зібрана в цій книзі молодіжної творчості, і презентується, треба сказати, зовсім, зовсім непогано, хоч поетичний рівень її ще не вирівняний і виявляє певні контрасти. Але це явище нормальне й природне і не в цьому засаднича справа, а в тому, що в нас спроби молодого пера є і що майбутнє вільної української літератури поза межами України бодай якоюсь мірою не безнадійне, як могло здаватися. Сьогодні, очевидно, це не можна сказати, хто з цих молодих авторів в літературі залишиться і вплине на широкі води, але як тільки, скажім, половина з них залишиться, то й це буде неабиякий здобуток, яким можна тільки щиро радіти. Ми бо опинилися в такій ситуації, „завдяки”, очевидно таки самим собі та своїй недбалості, що мусимо задовільнятися маленьким і радіти, що все таки бодай якась мінімальна частина нашого молодого покоління, яке в більшості покидає свій рід і нарід та приступає до чужого, півного, залишається з нами, приймає рідну мову батьків і висловлює нею свої почуття й думки в поетичній формі.

Щонайменше половина авторів у цій збірці друкується вперше. Можливо, що в „нормальних” умовах не всі початківці потрапили б до першого репрезентативного збірника, але в наших умовах навіть найслабшим треба дати можливість виявитись, бо не завжди відразу можна збагнути що в кім дрімає. А надто, коли писати вірші

стало „легше й веселіше”, не треба собі морочити голови ні розмірами віршів, ні римами, а досить укладати собі вільно слова в окремі віршовані рядки по одному, чи по два, або по три, або й десять, не турбуючись ні крапкою, ні комою, ні жадними іншими віршовими „предразсудками”, тобто знаками перепинання. Та й слів не конче добирати поетичних, в поезії можна вживати і звичайні прозаїзми із щоденного життя, а як Бог обдарував трохи фантазією, то й метафори можна придумати такі, що їх не кожен читач зуміє розкрити. Але й це природне, бо якщо молоді не прокладають своїх власних, революційних шляхів, то йдуть за тими, що перед ними, а вже згодом знаходять свій власний шлях. І от, сучасне молоде літературне покоління, представлене в цій книзі, йде стежками попередників, тобто старших чи й однолітніх сучасників, але воно вже виявляє дещо своє власне, а це певна запора, що кожен з них може піти власним шляхом, коли не знеохотиться.

В збірці взяло участь 25 юних авторів — поетів і прозаїків (в драматичній ділянці тільки один), хлопців (менше) і дівчат (більше). Одні з них більше досвідчені, інші менше, але одні й другі прагнуть висловитися і виявити рідною мовою свій внутрішній світ — свої переживання, думки, своє сприймання зовнішнього світу, а при тому і вміння оперувати словами.

Із цих 25-х учасників збірника більшість, очевидно, поети, деякі з них пробують сил віршем і прозою, інші, сім чи вісім, тільки прозою, хоч у деяких різниця між поезією і прозою тільки зовнішньо-формальна, бо деякі вірші можна переписати прозовим порядком і вони будуть прозою, а деякі прозові рядки можна перемінити на вір-

шовані, і вони будуть поезією, навіть більше поетичною, ніж ті, що написані віршовою формою. Деякі прозаїки виявляють сатиричний хист, інші пригодницький, ще інші новелістичний, а деякі розповідно-описовий і документальний.

Трое з цієї групи цікавляться, крім поезії, ще й малярством, вони й прикрасили книгу своїми графіками, а щось із десятиро цікавиться музикою, однак музики в їх віршах не відчуваємо.

Мова юнацьких творів, треба признати, зовсім бездоганна, мабуть, багато редакторської праці вложила редакторка, бо твори молодих авторів напевно не були такими в рукописах, як надруковані, і в них напевно треба було чимало виправляти. Це не дивно, навіть старші письменники потребують нераз редакторської співпраці.

Проте дещо таки проскочило, і в деяких поетів трапляються (звідки?) москалізми, як „татуїровка”, „пкірування”, „нрави”, або „новотвори” як „високор”, „випотрочені”, „ниттів”, „шлеться”, „сипух”. Дещо й у правописі можна зауважити, нпр. ст. 32, перший рядок: „...а з ним й прозоре небо”, спол. „й” між трьома приголосними, де й ритмічно краще читається „і”; ст. 33, „сипеться”, мабуть, „сиплеться”; ст. 36, „Ще пильніше услухуємось...”, зам. „вслухуємось”; ст. 39, „...вона хотіла маму...”, зам. „мами” (род. од.); ст. 42, „...пожер усіх людей у місті Гантер”, зам. „Гантері” (місц. од.), бо назва цього міста кінчається приголосним і приймає українські закінчення (аналогічно: в місті Львові, Києві, а не в місті Львів, Київ).

Про редакторку й упорядницю можна сказати, що й вона вдало дебютує в редагуванні й оформленні книги, повної графіки молодих учасниць книжки. І зовнішнім виглядом, і внутрішнім

оформленням, і довідками про авторів її робота варта відмічення. А зауваження на її адресу таке: авторів у книзі треба було писати з хресного імені, не з прізвища, бо хресне ім'я — перше й головне, а прізвище друге й розпізнавальне. З прізвища пишуть авторів у каталогах чи списках або індексах, а в журналах чи збірниках, де друкуються їх твори, немає потреби писати автора з прізвища, навіть якби й упорядковувати авторів за абеткою. За прикладом можна пошукати в таких збірниках (вітчизняних), як „Вітрила”, „День поезії”, „Поезії” (1969, 1970) та ін.

Дмитро Чуб

Збірник творчості молодих*)

...Серед матеріалів збірника маємо 68 віршів, 18 оповідань і нарисів, один уривок з п'єси та два музичні твори. Збірник починається віршем молодого поета з Бельгії Романа Бабовала „Про контрасти”. Серед 15-х — він тут один із кращих. У його віршах часто зустрічаємо оригінальні епітети, метафори, цілі образи, як „Павутиння мрій”, „Кохання соняшником виростає з перших обіймів”, „Налякано втікали дні”. Але поруч трапляється чимало й надуманих накопичень слів, що не створюють образу, де тяжко схопити думку, як, напр., „...перетоплюйте мою свободу на турбіни примх”, „...а в серце, заснуле від втечі мускулистого вітру, встромлювали хрест, одірваний з суглоб ночей...”. Або ще таке речення: „А з-під кохання — місяць цвяхом в м'якості долонь.” Біль-

*)Цю рецензію ми одержали вже в останній хвилині, але тому що вона доповнює дечим попередню, долучаємо її майже в цілості, пропустивши тільки декілька вступних рядків.

шість віршів Бабовала, а також інших авторів позначені впливом так званих „ультрамодерністів”, у чийх творах часто бракує і думки, і глузду.

Та в окремих віршах Христини Баранської, Софії Мартинець, Христини Велигорської, Катерини Горбач, Анастасії Діденко, Євгена Задарка, Олени Кукурудзи, а також в одиноких віршах Богдани Волянської та Віри Овчаренко є більша вправність, ясніша думка й помітніші „світлячки” таланту чи здібности.

Серед прозової частини впадає в око цікавий нарис Олега Ільницького „Воднолетунський мандрівний табір”, де автор зумів цікаво розповісти про свої мандри на каяку по американській річці з порогами. Добре володіє цікавим діалогом Лідія Душенко та Роксоляна Мицьо. Своєрідну історію про пса та kota врозповіла Лариса Микита. Але тільки в трьох авторів знаходимо українську тематику, це в Софії Мартинець, Олега Ільницького та Володимира Дозорського. До речі, В. Дозорський в уривку з п'єси з часів Володимира Великого змальовує далекі княжі часи. Він захоплюється минулим України і написав уже п'ять п'єс.

У збірнику беруть участь молоді автори з різних раїн. Австралію репрезентують Віра Овчаренко (вірш „Самотній човен”) та Юрій Ткач, що вмістив тут два цікаві оповідання: „Пригода з повітряною кулею” та „Морський хижак”, які були вже друковані свого часу в деяких журналах в Америці та в „Вільній думці”.

Щодо мови збірника, то вважаємо, що її можна і треба сміливіше правити, бо це трапляються ортографічні й лексичні помилки, якот: вклАняються, проїздних, сІлюети, полегшОю, отвергість рук, бушуючого, струї, тишина, сонцеві

лучі, шпичасті зуби, приют, татуїривка, хлинуло, машт (щогла), поляна (галявина), каблуки (підбори) та багато інших.

Та ці недоліки не зменшують значення цього видання. Це тільки перша ластівка, перша спроба, яка може принести добрі наслідки. Цим виданням і упорядниця Лариса Залеська Онишкевич, і головна Пластова Булава в Америці зробили цінний вклад у проблему мистецького виховання нашої молоді, звернули увагу на ці молоді паростки, які треба підтримувати, думаючи про майбутнє. А тому справа виховання мистецьких здібностей серед наших школярів, доросту, мусить бути справою всіх наших організацій, шкіл. — усієї нашої спільноти.

Б.Р. і В.Л.

„Життя Лазарка з Тормесу та його щастя і злидні”; повість. З еспанської мови переклав Микола М. Палій. Вид. Ю. Середяка, Бу. Айрес, 1970, 102 ст.

Твори еспанської літератури мало відомі нашій громаді в перекладі українською мовою, бо тих перекладів дуже небагато. Почав їх був свого часу ще Іван Франко, що перекладав еспанські романи (фолькльор) в 1914 р., надруковані недавно в одному з томів його „Літературної спадщини” (т. 4/1967/412-418), а також дав переспів „Дон Кіхота” Сервантеса. Прозовий переклад цього твору зробив М. Іванов.

Після першої світової війни зацікавлення чужими літературами в Україні, обабіч Збруча, дуже зросло і в 20-х роках перекладів було досить багато, але еспанська література й далі стояла на другому, як не на третьому місці. В 20-х роках популярні були в Україні п'єси Лопе де Вега, і в 1922 р. на сцені театру ім. І. Франка у Вінниці йшла п'єса „Овеча криниця”, а на

сцені Харківського театру йшла п'єса „Фуенте Овехуна”. Також на Донбасі йшла якийсь час на сцені „Овеча криниця”. В 1936 р. появилася в Києві переклад Сервантесового „Дон Кіхота” п. з. „Вигадливий ідальго Дон Кіхот Ламанчський” (вдруге виданий у 1955 р.).

Із сучасних „вітчизняних” письменників з еспанської мови перекладають: В. Козаченко, Е. Кротевич та М. Лукаш. На початку 60-х років вийшли в Держ. видавництві „дві славетні п'єси Лопе де Вега” — „Овеча криниця” й „Собака на сні” (1962) в перекладі М. Лукаша.

На еміграції теж дещо перекладали з еспанської літератури, нпр., у видавництві М. Денисюка вийшов роман аргентинського письменника Рікарда Гульрайдеса „Дон Сеґундо Сомбра, в перекладі О. Сацюка, а в журналі „Київ” друкувалися переклади Р. О. Климкевича з еспанських модерністів — Хуана Рамона Хіменеса, Антонія Мачадо й Міґуеля де Унамуно. Хіменеса перекладали теж поети „Нью-йоркської групи”, зокрема О. Бургарт та Б. Бойчук. Дещо перекладав з еспанської літератури і Д. Бучинський.

А оце найновіша поява найстарішої еспанської повісти з 16 ст., „Лясарільйо де Тормес” невідомого автора (її приписують есп. письменникові 16 ст. Дієго Уртадо де Мендозі). За жанром вона належить до т. зв. „шалапутських” повістей еспанської літератури 16 ст. Герой шалапутської повісти — не ідеалізований герой вівчарської повісти (пасторальної), а невідома до того часу в літературі постать — низький і простий тип, суспільний покидько, крутій, шахрай і шалапут, як характеризує його перекладач. Його життя є наче протестом проти тодішніх суспільних відносин і критикою тодішніх звичаїв та обичаїв. Шалапут-обідранець, по-ес-

панські „пікаро”, шукав легкої роботи, жив крутіїством і шахрайством.

„Лазарко з Тормесу” належить до перших повістей цього жанру. Він жертва родинних відносин, що заслуговує й на кару, і на співчуття. Але він став таким просто з кохачності, іншого життя він не знав і, навіть якби хотів, не міг бути іншим, порядним, бо вже в такому середовищі народився. Доля звела його з голодранцем-жебракком, сліпим, якому був поводитирем і від якого навчився шахрайства, крутіїства, злодійства, що їх жебрак практикував і на ньому самому. Це й спонукало його до самооборони тими самими засобами.

Ближчі пояснення про повість дає перекладач у передмові і ми його тут не будемо повторювати. Згадаємо тільки, що ця повість давним-давно перекладена була різними європейськими мовами, а український переклад появився аж тепер, так пізно, що не знати, чи сьогоднішній читач смакуватиме в того роду літературі, що популярна була яких чотириста років тому, хоч пригодницька література завжди цікава. Невідомий автор повісти правильно каже, що „ніколи небачені й нечувані речі не повинні залишатися закопані в могилі забуття, бо, може, хтось, читаючи їх, знайде в них приємність і розвагу”.

Мова перекладу в загальному бездоганна, але в деталях вимагала б більшого вигладження, замінюючи одні слова іншими, нпр., автор часто вживає „другий” зам. інший, „лишень”, зам. лиш(е), „приходилось”, зам. доводилось, „продавчиць”, зам. продавчинь, „зле”, зам. погано, „так”, зам. то. Не варто також зачасто повторювати сполучники „але”, „що” в трьох підрядних реченнях, що йдуть одне за одним. Та й комою треба оруду-

вати уважно — не ставити, де не слід, і ставити, де треба.

Оксана Керч

Книжкові новини

Володимир Біляїв. Поліття; поезії. Вид. „Київ”, Філядельфія, 1970, 80 ст. Рисунок обкладинки Б. Стебельського.

Володимир Біляїв дебютував на сторінках літературного журналу „Київ” п'ятнадцять років тому і відразу привернув до себе увагу читачів та критики. Збірка „Поліття”, це зібрані ранні твори поета, але вони всі зрілі, як сам автор в першому вірші збірки пише, що „вірш, де кожне слово знак, а не лише ознака. Вони не лише зрілі, вони суворі. Можливо, причина суворости й зрілости в тому, що, може, його талант того роду, що зріє в одну мить, а, може, в суворості поетового життя. В книжці сорок вісім поезій, написаних переважно в 1946—48 роках, і кожна з них — знак того часу, що безповоротно минув, залишаючись у поетовій душі нестергим спогадом.

Час поетичних переживань — бурхливі воєнні роки, що вирвали молодого хлопця з рідного дому, з особливого клімату донецьких степів, які по сьогоднішній день (хоч поет перемандрував половину світу) сятимуть в душі примарними вогнями, ростимуть в образ гарячої донецької ночі, „що дзвениць цвіркунами навкруг”, з „вербами, що зідхають втомлено на стародавніх греблях”, чи „гримотом поспішного поїзду”.

Головний мотив збірки — війна, але війна в Біляєва — не пекло спустошеної землі, а кавалерійський рейд на спінених вороних, коли „копита лічили ніким не раховані милі”, коли вояк у хвилині короткого перепочинку „до квітучих де-

рев припинає вороного” і радість, що „не схибила вірна рука”. До мотиву війни приєднався невід’ємний мотив воєнного побратимства. У війні з’єдналися на вічність. У зворушливому вірші „Друзям” поет славить тих, „що юність розгубили від Карпат до чужих Піренеїв” щедро і криво, що „мають ніжність в устах юнацьких і суворість в очах чоловічих”. Ці діти війни і недоли мають „пронести меч крізь пожежі на наші одвічні межі”. Молодецька пісня насичена найвищими ідеалами за правду, з якої насміхаються вороги. Одним із тих дітей неволі й війни є і сам автор. Свое юнацьке життя, окрилене найвищим ідеалом правди, проніс крізь жах війни та безнадію вигнання із свіжим спогадом синьою мрійної дівчини, з нестертим „трикратним помахом материні руки” та бажанням „незвіданого подвигу” незліченними мільями в „чужинну древню глуш”.

Особливо емоційні слова останнього вірша, „Плач непророчий”, за словами автора „важені на серці” і це читач відчуває, як глухий біль, „щоб землянки поріг переліз”, що вони не поетичний міно, а якась магічна сила слова про правду, яку підтримує невіддільна любов батьківщини. Читач мусить повірити поетові, що це абсолютна щирість, яка виникає з відваги „прадідів, що в грудях вироста”.

Суворе, тверде і правдиве слово поета, якого довголітній побут здає від рідних степів не з’яловив, не спіснів повноцінне й оригінальне слово, подібне до того вибуху правди, що розпачливо вривається у фальшивку пролетарських панегіристів, слово Симоненка та інших безіменних, занашаних та зацукрованих. Відповідно до ідейної напруги цієї збірки і поетична мова найвищого реєстру, не знищена розв’язністю розбиваних рядків чи

легковажністю мовного інструменту. Вона обіцяє читачам поетичну насолоду новими творами та дає надію на відродження тимчасового занепаду української культури, одною з важливіших ділянок якої є поетичне слово. Збірка „Поліття” дає цьому запоруку.

Оксана Керч

Іван О. Максимчук. Нарис Історії Роду Петрушевичів. Чикаго, 1971, 288 ст.

Чи братам Максимчукам хотілося утривалити історію свого роду, Петрушевичів, щоб показати нащадкам, „хто їхні батьки та чії вони діти”, чи, може, шляхом документації думали добиватись від американського уряду права на велику спадщину по своїх славних предках, Адольфові та Францові Петрушевичих, розстріляних у війні Тексасу та Мехіка — це їхня приватна справа. Але так дбайливо зібрані та розшукані документи та списані факти з життя Петрушевичів особами, що перебувають здалека від своєї землі, від архівів та бібліотек — гідне подиву.

Рід Петрушевичів, що печатався гербом „П’ястук”, виводиться з тих руських бояр, що охороняли західно-північні землі Київської держави й таким чином, за вістками з 16 століття, мали свої посілости на Білорусі й Литві, звідки згодом перебралися в бойківські та лемківські гори.

Читаючи біографії тих бояр, переважно священників та військовиків, знаходимо ключ до розуміння незвичайного піднесення національної свідомості бідного, економічно затурканого окупаціями поляків та австрійків, населення Галичини, яке, „завдяки” тим окупаціям, творила довгі роки сумний край „попа і хлопа”. Серед тих справжніх провідників народу бу-

ли не лише добрі душпастирі, але й гарячі патріоти, які дбали про економічний розвиток, політичні права та культурне піднесення Галицької землі. Між священиками роду Петрушевичів були історики, етнографи, археологи, збирачі музейних творів, поети, диригенти, політики. З того славного роду вийшов не лиш диктатор Євген Петрушевич, а й Антін Петрушевич — історик, автор понад двісті наукових праць, Михайло Петрушевич (літературний псевдонім Новицький) новеліст та критик, Іван Петрушевич, що емігрував до Англії і згодом до Канади — журналіст, член Мірової Конференції, основник торговельної спілки для збуту сільких продуктів між українцями в Канаді, і навіть автор сценаріїв та артист в Голівуді.

Крім таких сенсаційних біографій, як доля двох капітанів артилерії, що загинули в Америці, є ще дрібніші і на перший погляд скромніші, але й вони проливають багато світла на внутрішні українські і навіть на міжнародні відносини різних часів, аж до наших. От хоч би згадати про великодушність гетьмана Павла Скоропадського у відношенні до кол. диктатора, Євгена Петрушевича, що жив на вигнанні в Берліні, забутий земляками та родиною.

Книжка прикрашена багатьома портретами представників роду, груповими світлинами, фотографіями церков та народних домів, що їх будували Петрушевичі, портретами роботи українських мистців, стала „пам'ятником, тривалишим від крици“, який поставили нащадки для слави роду і прикладу іншим родам, які цього не зробили.

Крім змісту, списку праць окремих авторів про цей рід, поданий ще вичерпний список осіб роду Петрушевичів, що доходить до тисячі двісті осіб! Деякі з них і сьогодні

заслужені діячі української науки, культури й політики.

Ст. Радіон

Анатоль Галан. Хам; віршована повість, В-во Юліяна Середяка, Бу. Айрес, 1970, 109 ст.

Анатоль Галан, автор новель „Чарівна дружина“ й 9 книжок інших жанрів, написав віршовану повість „Хам“. У прозових творах А. Галан почувається, як риба в воді, а віршована форма його спутує, як луто коня. Його повість віршем виглядає повістевим полотном, позшиваним з кусників. І власне це свідчить, що Галанові ця форма творчості не властива, хоч віршована сатира його зовсім добра.

Віршована повість „Хам“ згущено показує постання большевицької революції як початок упадку людини, як приклад приходу до влади низького, злочинного, хамського елементу. І власне тому хамові „Поет, єпископ і чернець Страшними стали ворогами І мученичий їм вінець Підносила рука Буслая“, як влучно оповідає Галан при кінці 16-го розділу. Тому „Хам“ Галана, як документальний твір, скоріше донесе до читача прийдешніх поколінь той жахливий образ влади московського ХАМА, ніж будь-який інший твір про ті події. І в цьому буде неприминальна вартість Галанової віршованої повісти.

Ця повість і багато, багато інших творів наших поетів і прозаїків, в яких змальоване жахливе панування московського ХАМА, буде для наступних поколінь образом нашої ганебної доби, здичавіння людини, що поначіплювала на себе блискітки „високого розвитку науки й техніки“, а морально скотилася в темну пропасть. Вона купається (від 1917 р.) на наших таки очах в людській крові й на весь світ галасує про найвищу культуру й не-

перевершені здобутки людського розуму!

Добрі книжки не лише дають гарні малюнки, але побуджують читача, збуджують його думки й уяву та спонукують до охоплюван-

ня більше подій, спонукують шукати виходу з пропасти, в яку людина трапила в нашому 20-му столітті. Власне до таких неспокійних думок приводить читача Галанова віршована повість.

Б. Николін

„ГРАМАТИКА СЛОВ'ЯНСЬКА”

УЖЕВИЧА З 1634 Р.

У видавництві „Наукова думка” в Києві вийшла друком рідкісна книга з середини 17 століття — „Грамматика слов'янська” Івана Ужевича, кол. українського студента Сорбонського університету в Парижі. Збереглися два рукописи цієї граматики, один, датований 1643-м роком, в Парижі, а другий, датований 1645-м роком, у франц. місті Аррасі. Перший має 71 листок, а другий 86.

Обидва рукописи відомі були вже давніше, залишили їх деякі дослідники старовини, як нпр., історик А. Бандурі, польський мовознавець Й. Домбровський, який думав, що автор граматики — поляк з руських земель, П. Мартинов подав у своєму довіднику „Слов'янські рукописи в державній бібліотеці в Парижі” опис цієї граматики, автором якої, на його думку, був один із українців (він каже: південнорусів) з Києва, що приїздили до Сорбони або до Риму вчитися. Подібно висловлювався й рос. лінгвіст О. Соболевський, що це грамматика південнозахідної літературної мови, а її автор, Іван Ужевич, студент паризької Сорбони, певно, походив з Галичини. Відомий славіст Ватрослав Ягіч висловлював думку, що мова граматики Ужевича є типом української книжкової мови.

Інститут мовознавства ім. Потебні недавно зацікавився цією граматиною, дістав копію рукопису, яку доручив житомирському мовознавцеві Е. Кудрицькому підготувати до друку. Кудрицький одначе натрапив на слід іншого рукопису, майже ідентичного, і за допомогою професора Ветеринарної академії в Парижі, П. Шутовського, українського походження, одержав його копію.

Обидва рукописи збереглися зовсім добре, хоч їм уже 327 років; вони, здається, були підготовані до друку, але чому не були надруковані — невідомо.

Грамматика написана латинською мовою, яка була в тому часі мовою науки в Зах. Європі, а кириличним писемом. На титульній сторінці написаний такий заголовок: „Грамматика слов'янська, написана Іваном Ужевичем, студентом-богословом знаменитої Паризької академії в Парижі

від народження сина Божого року 1643". На обкладинці заголовок в оригіналі такий: „Грамматика словенская зложена и написана трудом и при... (нечитке) Иоанна Ужевича словянина”.

На основі мови цієї Грамматики дослідники стверджують, що вона забарвлена наддністрянським діалектом, а з цього вони роблять правильний висновок, що автор її походив з Галичини, але точних даних ще не устійнили.

Грамматика є, очевидно, незвичайно цікавим і цінним документом української книжкової мови середини 17 ст. Хоч автор узяв за основу дослідження рідної мови граматичну схему латинської мови, але він розглядає мовні явища відмінно від латинських конструкцій, чисто українські, яких немає в латинській мові. Відмінна ця мова була і від білоруської, нпр., немає в ній „акання”, „дзекання” й „цекання”, а це головні ознаки білоруської мови. Так само виразно виступають такі українські фонетичні риси, як заміна „ять” на „і”, змішання „и” та „ы” перехід „е” в „о” та інші.

Б. Романенчук

БІБЛІОГРАФІЯ ХУДОЖНЬОЇ

ЛІТЕРАТУРИ ЗА 1945 — 1970 РР.

Михайло Ситник. Відлітають птаці; поезії. [Без вид.], Гамбург, 1946, 93 ст.

Лу Сінъ. Достеменна історія А—К'ю; поезії. Переклад з китайської мови і вступна стаття *Лідії Голубничої.* Видання „На горі”, Мюнхен, 1963, 63 ст.

Григорій Сковорода. Харківські байки. Вид. „Говерля”, Н. Й., 1955, 32 ст.

Володимир Скорупський. Весняний гомін; поезії. Вид. „Нові дні”, Зальцбург, 1946, 48 ст.

Володимир Скорупський. Життя; поезії. [Без вид.], Зальцбург, 1947.

Володимир Скорупський. Моя оселя; поезії. [Вид. громадян], Едмонтон, 1954, 88 ст.

Володимир Скорупський. У дорозі; поезії. Вид. автора, [Едмонтон], 1957, 56 ст.

Володимир Скорупський. Із джерела; поезії. Вид. автора, Торонто, 1961, 78 ст.

Яр. Славутич. Співає колос; поезії. Вид. „Золота брама”, Авгсбург, 1946, 123 ст.

Яр. Славутич. Гомін віків; поезії. [Вид. „Золота брама”, Авгсбург, 1946, 123 ст.

Яр. Славутич. Правдоносці; поезії, збірка збірок, 1938-1948. Вид. „Золота брама”, Мюнхен, 1948, 156 ст.

Яр Славутич. Спрага; лірика. Післяслово В. Державина. В-во „Брама Софії”, Франкфурт н/Майном, 1950, 63 ст.

Яр Славутич. Оаза; поезії, п'ята збірка. Вид. „Славута”, Едмонтон, 1960, 63 ст.

Яр Славутич. Маєстат; шоста збірка поезій. Вид. „Славута”, Едмонтон, 1962, 45 ст.

Яр Славутич. Трофеї; поезії, 1938-1963; Вид. „Славута”, Едмонтон, 1963, 320 ст.

Яр Славутич. Завойовники прерій; поезії, сьома збірка. Вид. „Славута”, Едмонтон, 1968, 48 ст.

Олександр Смотрич. Вибране; поезії.

Володимир Сосюра. Засуджене й заборонене; вибране з творів. Зібрав і зредагував В. Гришко. [Без вид.], Н. Й., 1952, 101 ст.

В. Старицький. Пелюстки туги; вірші. Вид. „Сліди поетичних зідхань”, Нью Гейвен, 1951, [48] ст.

Михайло Стечишин. Байки, частина I. Передмова Ю. Мулика-Луцика. [Без вид.], Вінніпег, 1959, 188 ст.

„Сто поетів — сто пісень”
Гіяку-нін-ішшу; збірник давньої японської поезії - танки, укладені двірським поетом-ученим Садає Фужіварою 1235 р.н.е. Переклад, вступ та примітки Ігора Шанковського. Вид. „На горі”, Мюнхен, 1966, 109 ст.

Едвард Стріха. Пародези. Зозендропія. Автоксекуція. Ред. Ю. Шереха. Вид. „Слово”, Н. Й., 1955, 264 ст.

Данило Струк. Гамма і Сігма; поезії. Видання і редакція

Б. Климаша. Кембрідж, 1963, 40 ст.

Василь Стус. Зимові дерева; перша збірка поезій. Вступна стаття А. Шум. Вид. „Література і Мистецтво”, [Брюссель], 1970, 206 ст.

Рабіндранат Таґоре. Гітанджалі; Переклад Віри Вовк та Ігора Костецького. Передмова Чітта Ронджан Дас. Вид. „На горі”, Мюнхен, 1966, 88 ст.

Остан Тарнавський. Слова і мрії; поезії. [Без вид.]. Зальцбург, 1948, 48 ст.

Остан Тарнавський. Життя; вінок сонетів. Вид. „Київ”, Філядельфія, 1952, 21 ст.

Остан Тарнавський. Мости; поезії. Вид. „Слово”, Н. Й., 1956, 78 ст.

Остан Тарнавський. Самотнє дерево; поезії. Вид. „Слово”, Н. Й., 1960, 96 ст.

Юрій Тарнавський. Життя в місті; поезії. Н.Й. 1956.

Юрій Тарнавський. Пополудні в Покіпсі; поезії. Вид. „Ньюйоркської групи”, Н. Й., 1960, 47 ст.

Юрій Тарнавський. Ідеалізована біографія; поезії. Вид. „Сучасність”, Мюнхен, 1964, 54 ст.

Юрій Тарнавський. Спомини; поезії. Вид. „Сучасність”, Мюнхен, 1964, 35 ст.

Юрій Тарнавський. Без Еспанії; поезії. Вид. „Сучасність”, Мюнхен, 1967.

Олена Теліга. Душа на сторожі; вибір з поезій. Вид. „Культура”, [Без м.], 1946, 31 ст. [цикльостильне вид.].

Олена Теліга. Прапори духа; вибрані вірші, статті, спогади.

[Без вид.]. На чужині [Париж], 1947.

Павло Тичина. Золотий го-
мін; поезії (збірка збірок). Вид.
„Життя і школа”, серія
„Шкільна бібліотека” [В. Лу-
ців], Стейт Каледж, Па., 1967,
93 ст. [Фотопередрук львів-
ського видання від 1922 р.]

Йосеф В. Томанек. Квіти
гніву; вірші з України, 1939-
1942. Переклад з чеської мови
П. Марченка. Вид. „Голос”, Н.
Й., 1968, 19 ст.

Леся Українка. Терновий ві-
нець; збірка поезій. „Слова
на дорогу” ч. 8. [Без м.], 19-
46, 42 ст. [циклостильне вид.].

Леся Українка. Твори в 12-х
томах. Ред. Б. Якубського. Т. I.
Лірика. Вид. Тищенко-Білоу-
са, Н. Й., 1953, 131+XXI ст.

Леся Українка. Твори в 12-х
томах. Ред. В. Якубського. Том
II. *Лірика*. Вид. Тищенко-Бі-
лоуса, Н. Й., 1953, 159+XXVI
+VIII ст.

Леся Українка. Твори в 12-х
томах. Редакція Б. Якубсько-
го. Том IV. *Переклади*. Вид.
Тищенко-Білоуса, Н. Й., 1954,
182+XII ст.

Павло Филипович. Поезії.
Ред. М. Ореста. Біографічний
нарис Олександра Филипови-
ча. Вступна стаття В. Держави-
вина. Вид. УВУ, Мюнхен, 1957,
150 ст.

Іван Франко. Великі рокови-
ни; вибір з творів. „Слова на
дорогу” ч. 6. [Без вид. і м.],
1945, 20 ст. [Циклост. вид.]

Іван Франко. *Semper tūo*;
збірка поезій. „Слова на доро-
гу” ч. 11, 1946, 44 ст. [Циклост.
вид.]

Іван Франко. Зів'яле листя;
поезії. „Слова на дорогу” ч. 13.
[Без вид. і м.], 1946, 66 ст. [ци-
клост. вид.].

Іван Франко. Вибір із тво-
рів. Ред. К. Кисілевського.
Вст. стаття В. Радзиковича.
Вид. НТШ, Н. Й., 1956, 393 ст.

Іван Франко. Вибір поезій.
Передмова Є. Маланюка. [Без
вид.]. Париж, 1956, 130 ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XVI, 1-2. *Поезії*. Вид.
„Книгоспілка”, Н. Й., 1958, 273
+236 ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XV — *З вершин і
низин*; поезії, ч. I. Вид. „Кни-
госпілка”, Н. Й., 1960, 300 ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XVIII — *Із старор-
уських і чужих лірик*. Вид.
„Книгоспілка”, Н. Й., 1960, 502
ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XX, *З чужих літе-
ратур*. Вид. „Книгоспілка”, Н.
Й., 1962, 512 ст.

Іван Хміль. Гомін Полісся;
поезії. В-во „Тризуб”, Вінні-
пег, 1960, 243 ст.

Іван Хміль. Іду з кобзою;
поезії. Вид. автора, Чикаго, 19-
62, 244 ст.

Микола Холодний. Сутеніє
в душі; вірші. В-во „Сучас-
ність”, Мюнхен, 1969, 16 ст.

Леся Храплива. Іскри; пое-
зії. Вид. „Пластова бібліотека”,
Клівленд, 1955, 32 ст.

Церковні пісні. Четверте
справлене й побільшене ви-
дання. Вид. ЧНІ, Йорктон, 19-
53, 89 ст.

Борис Цибульський. Шля-
хами козацької слави; вірші

Яр Славутич. Спрага; лірика. Післяслово В. Державина. В-во „Брама Софії”, Франкфурт н/Майном, 1950, 63 ст.

Яр Славутич. Оаза; поезії, п'ята збірка. Вид. „Славу́та”, Едмонтон, 1960, 63 ст.

Яр Славутич. Маестат; шоста збірка поезій. Вид. „Славу́та”, Едмонтон, 1962, 45 ст.

Яр Славутич. Трофеї; поезії, 1938-1963; Вид. „Славу́та”, Едмонтон, 1963, 320 ст.

Яр Славутич. Завойовники прерій; поезії, сьома збірка. Вид. „Славу́та”, Едмонтон, 1968, 48 ст.

Олександр Смотрич. Вибране; поезії.

Володимир Сосюра. Засуджене й заборонене; вибране з творів. Зібрав і зредагував В. Гришко. [Без вид.], Н. Й., 1952, 101 ст.

В. Старицький. Пелюстки туги; вірші. Вид. „Сліди поетичних зідхань”, Нью Гейвен, 1951, [48] ст.

Михайло Стечишин. Байки, частина I. Передмова Ю. Мулика-Луцика. [Без вид.], Вінніпег, 1959, 188 ст.

„Сто поетів — сто пісень”
Гіяку-нін-ішцу; збірник давньої японської поезії - танки, укладені двірським поетом-ученим Садає Фужіварою 1235 р.н.е. Переклад, вступ та примітки Ігора Шанковського. Вид. „На горі”, Мюнхен, 1966, 109 ст.

Едвард Стріха. Пародези. Зозендропія. Автоекзекуція. Ред. Ю. Шереха. Вид. „Слово”, Н. Й., 1955, 264 ст.

Данило Струк. Гамма і Сіґма; поезії. Видання і редакція

Б. Климаша. Кембрідж, 1963, 40 ст.

Василь Стус. Зимові дерева; перша збірка поезій. Вступна стаття А. Шум. Вид. „Література і Мистецтво”, [Брюссель], 1970, 206 ст.

Рабіндранат Тагоре. Гітанджалі; Переклад Віри Вовк та Ігора Костецького. Передмова Чітта Ронджан Дас. Вид. „На горі”, Мюнхен, 1966, 88 ст.

Остап Тарнавський. Слова і мрії; поезії. [Без вид.]. Зальцбург, 1948, 48 ст.

Остап Тарнавський. Життя; вінок сонетів. Вид. „Київ”, Філядельфія, 1952, 21 ст.

Остап Тарнавський. Мости; поезії. Вид. „Слово”, Н. Й., 1956, 78 ст.

Остап Тарнавський. Самотнє дерево; поезії. Вид. „Слово”, Н. Й., 1960, 96 ст.

Юрій Тарнавський. Життя в місті; поезії. Н.Й. 1956.

Юрій Тарнавський. Пополудні в Покіпсі; поезії. Вид. „Ньюйоркської групи”, Н. Й., 1960, 47 ст.

Юрій Тарнавський. Ідеалізована біографія; поезії. Вид. „Сучасність”, Мюнхен, 1964, 54 ст.

Юрій Тарнавський. Споми́ни; поезії. Вид. „Сучасність”, Мюнхен, 1964, 35 ст.

Юрій Тарнавський. Без Еспанії; поезії. Вид. „Сучасність”, Мюнхен, 1967.

Олена Теліга. Душа на сторожі; вибір з поезій. Вид. „Культура”, [Без м.], 1946, 31 ст. [цикльостильне вид.].

Олена Теліга. Прапори духа; вибрані вірші, статті, спогади.

[Без вид.]. На чужині [Париж], 1947.

Павло Тичина. Золотий го-
мін; поезії (збірка збірок). Вид.
„Життя і школа”, серія
„Шкільна бібліотека” [В. Лу-
ців], Стейт Каледж, Па., 1967,
93 ст. [Фотопередрук львів-
ського видання від 1922 р.]

Йосеф В. Томанек. Квіти
гніву; вірші з України, 1939-
1942. Переклад з чеської мови
П. Марченка. Вид. „Голос”, Н.
Й., 1968, 19 ст.

Леся Українка. Терновий ві-
нець; збірка поезій. „Слова
на дорогу” ч. 8. [Без м.], 19-
46, 42 ст. [циклостильне вид.].

Леся Українка. Твори в 12-х
томах. Ред. Б. Якубського. Т. I.
Лірика. Вид. Тищенко-Біло-
уса, Н. Й., 1953, 131+XXI ст.

Леся Українка. Твори в 12-х
томах. Ред. В. Якубського. Том
II. *Лірика*. Вид. Тищенко-Бі-
лоуса, Н. Й., 1953, 159+XXVI
+VIII ст.

Леся Українка. Твори в 12-х
томах. Редакція Б. Якубсько-
го. Том IV. *Переклади*. Вид.
Тищенко-Білоуса, Н. Й., 1954,
182+XII ст.

Павло Филипович. Поезії.
Ред. М. Ореста. Біографічний
нарис Олександра Филипови-
ча. Вступна стаття В. Держави-
вина. Вид. УВУ, Мюнхен, 1957,
150 ст.

Іван Франко. Великі рокови-
ни; вибір з творів. „Слова на
дорогу” ч. 6. [Без вид. і м.],
1945, 20 ст. [Циклост. вид.]

Іван Франко. *Semper tiro*;
збірка поезій. „Слова на доро-
гу” ч. 11, 1946, 44 ст. [Циклост.
вид.]

Іван Франко. Зів'яле листя;
поезії. „Слова на дорогу” ч. 13.
[Без вид. і м.], 1946, 66 ст. [ци-
клост. вид.].

Іван Франко. Вибір із тво-
рів. Ред. К. Кисілевського.
Вст. стаття В. Радзиковича.
Вид. НТШ, Н. Й., 1956, 393 ст.

Іван Франко. Вибір поезій.
Передмова Є. Маланюка. [Без
вид.]. Париж, 1956, 130 ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XVI, 1-2. *Поезії*. Вид.
„Книгоспілка”, Н. Й., 1958, 273
+236 ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XV — *З вершин і
низин*; поезії, ч. I. Вид. „Кни-
госпілка”, Н. Й., 1960, 300 ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XVIII — *Із старо-
русських і чужих лірик*. Вид.
„Книгоспілка”, Н. Й., 1960, 502
ст.

Іван Франко. Твори в 20-х
томах. Т. XX, *З чужих літе-
ратур*. Вид. „Книгоспілка”, Н.
Й., 1962, 512 ст.

Іван Хміль. Гомін Полісся;
поезії. В-во „Тризуб”, Вінні-
пег, 1960, 243 ст.

Іван Хміль. Іду з кобзою;
поезії. Вид. автора, Чікаго, 19-
62, 244 ст.

Микола Холодний. Сутеніє
в душі; вірші. В-во „Сучас-
ність”, Мюнхен, 1969, 16 ст.

Леся Храплива. Іскри; пое-
зії. Вид. „Пластова бібліотека”,
Клівленд, 1955, 32 ст.

Церковні пісні. Четверте
справлене й побільшене ви-
дання. Вид. ЧНІ, Йорктон, 19-
53, 89 ст.

Борис Цибульський. Шля-
хами козацької слави; вірші

[Вид. автора], Мюнхен, 1956, 93 ст.

Борис Цибульський. Моїй Україні; поезії. [Без вид.], Париж, 1959, 63 ст.

Іван Цибульський. На крилах туги і мрій; вірші і пісні. [Без вид.], Н. Й., 1963, 94 ст.

М. С. Чарторийський. ...Inter arma...; поезії. [Вид. „Говерля”] Н. Й., 1949, 40 ст.

Ганна Черінь. Крещендо; поезії. Вид. „Заграва”, Бльомберг, 1949.

Ганна Черінь. Чорнозем; поезії. [Без вид.] Чікаго, 1962.

Ганна Черінь. Вагонетки; поезії. [Без вид.] Чікаго, 1969, 70 ст.

Ганна Черінь. Травневі мрії; поезії. [Без вид.], Чікаго, 1970, 144 ст.

Спиридон Черкасенко. Україна; поезії. Вид. т-ва „Універсальна б-ка”, Регенсбург, 1947, 20 ст.

Іванна Чорнобривець. З блакиті неба і скорботи душі; поезії. Передмова Р. Єндика. [Без вид.]. Мюнхен, 1959, 45 ст.

Ігор Шанковський. Квітнева дань; поезії. Вид. „Дніпрова хвиля”, Мюнхен, 1958, 116 ст.

Ігор Шанковський. Дисонанси; поезії. Вид. „Київ”, Філадельфія, 1960, 93 ст.

Ігор Шанковський. Коротке літо; поезії. Передмова Р. Єндика. Вид. Укр. книгарні, Едмонтон, 1970, 114 ст.

Михайло Шарик. Розсипані перли; поезії. [Без вид.], Торонто, 1965, 68 ст.

Тарас Шевченко. Баляди. [Без вид. і м.] 1946, 24 ст. [циклопедичне видання].

Тарас Шевченко. Вибраний Кобзар. Редакція, передмова й примітки І. Борщака. „Франко-українське видавництво”, [Париж], 1947, 495 ст.

Тарас Шевченко. Гайдамаки. Видання ілюстроване А. І. Сластьоною. В-во „Українська Накладня”, Мюнхен, 1947.

Тарас Шевченко. Казематні поезії, квітень-травень 1847. Вид. „Наук дослід. інституту укр. мартирології”, Мюнхен, 1947, 32 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар. В-во „Барвінок”, Солінген, 1947.

Тарас Шевченко. Кобзар. Повне видання в трьох томах. Т. I. Вид. „Універсальна б-ка”, Регенсбург, 1947, 126+VIII ст.

Тарас Шевченко. Кобзар. Повне видання в трьох томах. Т. II. Вид. „Універсальна б-ка”, Регенсбург, 1947, 128+VI ст.

Тарас Шевченко. Кобзар. Повне видання творів в трьох томах. Т. III. Вид. Універс. б-ка”, Регенсбург, 1947, 160 ст.

Тарас Шевченко. Повне видання [творів]. Вид-во „Полтава” (Д. Савчука), Бу. Айрес, 1950, 424 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар; повне видання з малюнками поета. В-во „Полтава”, Бу. Айрес, 1950, 480 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар, в чотирьох томах. Ред. Л. Білецького. Т. I. Вид. „Тризуб”, Вінніпег, 1952, 374 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар, в чотирьох томах. Редакція Л. Білецького. Т. 2. Вид. „Тризуб”, Вінніпег, 1952, 468 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар в 4-х томах. Редакція Л. Білець-

кого. Т. 3. Вид. „Тризуб”, Вінніпег, 1953, 576 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар, 1840-1940. В-во „Дніпро”, Н.Й., 1953, 367 ст.

Тарас Шевченко. Вірші, поеми. Вид. „Нові дні”, Торонто, 1953, 40 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар в чотирьох томах. Редакція Л. Білецького. Т. 4. В-во „Тризуб”, Вінніпег, 1955, 556 ст.

Тарас Шевченко. Повне видання творів у 14-и томах. Том I. — *Поезії 1837-1842 рр.* Ред. Павла Зайцева. Друге доповнене видання, М. Денисюка, Чікаго, 1959, 352 ст.

Тарас Шевченко. Повне видання творів у 14-ти томах. Т. III — *Поезії 1847-1850 рр.* Ред. Павла Зайцева. Друге доповнене видання, М. Денисюка, Чікаго, 1959, 390 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар з поясненнями і примітками В. Сімовича. Друге справлене й поширене видання. Ред. Я. Рудницького. Вид. І. Тиктора, Вінніпег, 1960, 431 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар; ювілейне видання, 1860-1960. Видав. „Говерля”, Н. Й., 1960, 246 ст.

Тарас Шевченко. Повне видання творів у 14-ти томах. Т. II. — *Поезії 1843-1847 рр.* Ред. Павла Зайцева. Друге видання, М. Денисюка, Чікаго, 1961, 309 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар; вибрані поезії для молоді. Вид. Координаційного Шевченківського Комітету УМО, Клівленд, 1961, 96 ст.

„*Шевченкові думи і пісні*”. У сторіччя смерти поета 1861-

1961. Вид. УНС й НТШ, Джерзи-Ситі, 1961, 111 ст.

Тарас Шевченко. Поезії [в чотирьох мовах— українській, англійській, французькій, німецькій]. В-во „Молоде життя”, Мюнхен, 1961, 115 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар. Із „Основи” 1861 р. Перше книжкове видання з нагоди сторіччя. Ред. Я. Рудницького. Вид. УВАН, Вінніпег, 1961, 172 ст.

Тарас Шевченко. Малий Кобзар. Вибір для дітей, з образками. Друге вид. [передрук] Вид. „Говерля”, Н. Й., 1962, 64 ст.

Тарас Шевченко. Повне видання творів у 14-х томах. Т. IV. — *Поезії 1857-1861 рр.* з додатком поезій, поем та інших редакцій 1845-1860 рр. Ред. Богдана Кравцева. Друге вид. доповнене, М. Денисюка, Чікаго, 1962, 399 ст.

Тарас Шевченко. Кобзар, ілюстрований, для дітей. В-во „Говерля”, Н. Й., 1963, 64 ст.

Тарас Шевченко. Повне видання творів у 14-х томах. Т. XII. — *Поезія Шевченка чужими мовами.* Редакція і статті Богдана Кравцева. Вид. М. Денисюка. Чікаго, 1963, 455 ст.

Тарас Шевченко. Тризна; поема. Переклав з рос. мови Володимир. Вид-во „Орден”, Лондон, 1963, 23 ст.

Тарас Шевченко. Заповіт; оригінал і переклади з 45 мов. Вид. Ю. Середяка, Бу. Айрес, 1964.

„*Шевченкове слово і слава*”; антологія перекладів з Шевченка чужими мовами. Редакція Богдана Кравцева. В-во М.

Денисюка, Чікаго, 1964, 455 ст.

Тетяна Шевчук. Пробудження духа; поезії. Вид. авторки. [Спокейн, Вашингтон], 1961, 124 ст.

Тетяна Шевчук. На престіл майбутніх днів; поезії. [Вид. авторки, Вінніпег], 1964, 79 ст.

„Шекспірові сонети”. Переклади Ігора Костецького. Вид. „На горі”, серія „Для аматорів”, Мюнхен, 1958, 254 ст.

Ірина Шуварська-Шумилович. Співуче світло; поезії. [Без вид.]. Н. Й., 1959, 62 ст.

Ірина Шуварська-Шумилович. Прозорий семисвічник; поезії. [Без вид.]. Н. Й., 1968, 61 ст.

Микола Щербак. Вітри над

Україною; поезії. Вид. І. Манила, Мюнхен, 1947, 64 ст.

Микола Щербак. П'яний чебрець; лірика. Вид. „Свшанзілля”, Торонто, 1953, 46 ст.

Микола Щербак. Шлях у вічність; поема. Вид. ООЧСУ, Н. Й., 1954, 29 ст.

Микола Щербак. Багаття; лірика. Вид. ООЧСУ, Н. Й., 1959, 63 ст.

Анатолій Юриняк. Людям і собі; збірка поезій. Вид. „Укр.-амер. вид. спілки”, Чікаго, 1964, 140 ст.

Володимир Янів. Шляхи; поезії. В-во „Молоде життя”, Мюнхен, 1951, 158 ст.

Лев Яцкевич. Чавун; поезії. Вид. „Святозар”, Берхтесгаден, 1948, 29 ст.

П О Е М И

Олесь Бабій. Жнива, поеми. [Без вид.]. Авґсбург, 1946, 64 ст.

Олесь Бабій. Світ і людина; поеми. Вид. „Укр. трибуна”. Мюнхен, 1947, 77 ст.

Олекса Бабій. Повстанці; поема. Літ. видавництво. Чікаго, 1956. 180 ст.

Олесь Бабій. Світ і людина; поеми. Вид. автора, Чікаго, 1969, 48 ст.

Іван Багряний. Антон Біда—герой труда: Відповідь людоловам! Повість про Ді-Пі; сатирична поема. Вид. „Україна”, Новий Ульм, 1956, 272 ст.

Микола Бажан. Сліпці; історична поема. Передмова Б. Кравцева. Вид. „Сучасність”, (відбитка з журналу), Мюнхен, 1969, 64 ст.

Джордж Гордон Байрон. Мазепа; поема. Переклад з англійської мови Олекси Веретенченка. Вид. Літ. мист. клубу, Детройт, 1959, 48 ст.

Богдан Бойчук. Земля була пустошня; поема. Українська студ. громада, Н.Й., 1959, 88 ст.

Володимир [Шаян]. Балада про Святослава; поема. В-во „Орден”, Лондон, 1965, 32 ст.

Володимир [Шаян]. Повстань Перуне; ораторійна поема в дев'яти частинах. Друге видання в новій авторській редакції. Вид. „Орден”, Лондон, 1967, 32 ст.

Олекса Веретенченко. Чорна долина; поема. Вид. „Літ. братство”, Детройт, 1953, 32 ст.

Франсуа Війон. Малий заповіт; поема. Переклад, примітки

і післяслово Св. Гординського. В-во „Сучасність”, Мюнхен, 1967, 16 ст.

Олександр Гай-Головко. Коханіяда; лірико-сатирична поема. [Без вид.]. Авґсбург, 1947, 61 ст.

Ярослав Гашек. Пригоди доброго вояка Швейка в світовій війні (Швейк в заплілю); поема. [Без вид.], Н.Й., 1956, 167 ст.

Іван Деснянський. Мазепа; Батурина і Полтава. Баталія 1708-9 р.; поема. Вид. автора, Лондон, 1957, 96 ст.

Олександр Де. Учитель; поеми й вірші. Вид. „Чайка”, Лондон, 1970, 104 ст.

Іван Деснянський. Україна — Скито-Роксолянія; поеми. Вид. автора, Лондон, 1964, 128 ст.

Г. Добровольський. Україна; поема, написана на фоні Священної та Української історій. [Без вид.]. Дербі (Англія), 1959, 16 ст.

Ростислав Єндик. Титан; поеми. [Без вид.]. На чужині [Мюнхен], 1948, 83 ст.

Нагала Забіла. Слово про Ігорів похід. Переклад, вид. 2-ге, Вид-во „Говерля”, Н.Й., 1965, 32 ст.

Іларіон, митрополит. Марія єгиптянка; поема. Вид. „Наша культура”, Париж, 1947, 80 ст.

Іларіон, митрополит. На Голготі; поема. Вид. „Наша культура”, Париж, 1947.

Іларіон, митрополит. Прометей. Смерк грецьких богів; поема. Вид. „Наша культура”, Париж, 1948, 68 ст.

Іларіон, митрополит. Наш бій за державність; істор. епо-

пея, ч. I. Вид. „Віра й культура”, Вінніпег, 1962, 224 ст.

Іларіон, митрополит. Наш бій за державність; історична епопея, ч. II. Вид. „Віра і культура”, Вінніпег, 1966, 144 ст.

Петро Карпенко-Криниця. Поеми. В-во „Прометей”, Детройт, 1954, 48 ст.

Петро Карпенко - Криниця. Повернення друга; поема. [Без вид.], Мюнхен, 1958, 52 ст.

Ігор Качуровський. Село; поема. [Без вид.], Новий Ульм, 1960, 32 ст.

Р. Кедр. Лісові чорти; поеми з пластового життя. [Без вид.], Торонто, 1956.

Р. Кедр. Скобине гніздо; пластова поема. Вид. ОПДЛ, Торонто, 1957, 20 ст.

Юрій Клен. Попіл імперій; епопея, ч. I. Вид. „Золота брама”, Фюрт, 1946, 23 ст.

Юрій Клен. Твори в чотирьох томах. Редакція Є. Маланюка. ТОМ II — ПОПІЛ ІМПЕРІЙ. Вид. фундації ім. Ю. Клена, Торонто, 1957, 349 ст.

Іван Котляревський. Енеїда. „Шкільна б-ка”, Міттенвальд, 1947.

Роман Купчинський. Скоропад; поема. Вид. „Червона Калина”, Н.Й., 1965, 128 ст.

Вадим Лесич. Напередодні; поема. Відбитка з „Вісника” ООЧСУ, Н.Й., 1960, 16 ст.

„Лис Микита”; З німецького переробив Іван Франко. З додатком „Фарбований лис”. Вид. Укр. книгарня, Едмонтон, 1945, 140+8 ст.

Гая Мазуренко. Пороги; поема. Вид. „Дніпрові пороги”, Лондон, 1960, 72 ст.

Євген Маланюк. П'ята симфонія; поема. Вид. „Київ”, Філадельфія, 1954, 16 ст.

Микита Мандрика. Мазепа; поема. Передмова Ярослава Рудницького. Вид. „Тризуб”, Вінніпег, 1960, 78 ст.

М. І. Мандрика. Вік Петлюри; поема. [Без вид.], Вінніпег, 1966, 47 ст.

Михайл, архиепископ. Світова епопея. Ч. I. — Бог. [Без вид.], Торонто, 1954, 72 ст. Ч. II. — Месія Христос, Спаситель світу. [Без вид.], Торонто, 1956, 100 ст.

Роман Метельський. Мій рідний край; поема. Вид. авторове. Пасейк (Н. Дж.), 1969, 128 ст.

Леонід Мосендз. Канітферштан, на мову українську перелицьований; поема. Вид. I. Тиктора, Інсбрук, 1945, 31 ст.

Леонід Мосендз. Волинський рік; поема. Вид. „Укр. трибуна”, Мюнхен, 1948, 80 ст.

Л. Омеляненко. Брат; поема (сонети). [Б. вид.], Лондон, 1954, 32 ст.

Василь Онуфрієнко. Сталін у пеклі; гумористична поема („Новітня Енеїда”). Вид. Б. Ігнатова, Мелборн, 1956, 64 ст.

Лев Т. Орлигора. Праісторична Україна. Вінніпег.

Богдан Осетр. Останні хвилини св. Священномученика Йосафата; поема. Вид. П. Ямняка, Н.Й., 1968, 38 ст.

Теодосій Осмачка. Поет; поема на 23 пісні. Вид. „Українське слово”, Регенсбург, 1947, 153 ст.

С. Панас. Камікази; поема. Вид. автора. Н.Й., 1955, 112 ст.

Т[рохим] Пасічник. Петро Гордієнко; епопея. Частина перша: „В ДОРОЗІ”, друге вид. [Вид. автора], Н.Й., 1964, 180 ст.

Т[рохим] Пасічник. Петро Гордієнко; епопея, частина II: „РІДНИЙ ГОМІН”. Н. Й., 1957, 240 ст.

Т[рохим] Пасічник. По всій Україні; поема. 2-ге вид. Вид. автора, Н.Й., 1964, 193 ст.

Володимир Переяславець. Пісня про княжу Україну; поема. Вид. „Говерля”, Н.Й., 1955, 111 ст.

Леонід Полтава. Енеїда модерна albo дивні пригоди ченця Григорія Чудотворця, який на Україні що 300 літ воскресає; поема-епопея. Українська вид. спілка, Лондон, 1955, 131 ст.

Леонід Полтава. Нескінчений бій; поема [У 250 річницю смерті... Івана Мазепи]. Вид. СУМ в Канаді, Торонто, 1959, 15 ст.

Леонід Полтава. Райдуга; поема. (Митрополитові-Ісповідникові Кир Йосифу Сліпому). [Без вид.], Н.Й., 1963, [16 ст.].

Леонід Полтава. Слово про Україну; історична поема [на „Показ ночі” 64 відд. СУА], Джерзі Ситі, 1970, [16 ст.].

Кіндрат Рилєєв. Войнаровський; історична поема. Друге поправлене видання. Переклад С. Гординського, передмова О. Оглобина. Вид. Сьомого куреня УПС ім. А. Войнаровського, Клівленд, 1970, 63 ст.

Лєвко Ромен. Поєми. Вид. „Євшан зілля”, Торонто, 1956, 72 ст.

Павло Савчук. Гетьман Мазепа; історична поема. В ювілейну 250-ту річницю, 1709-1959. Ювіл. комітет Нью-Йорку, Н.Й., 1959, 158 ст.

Стефан Семчук. Поеми. Вид. автора, Вінніпег, 1967, 68 ст.

Лев Силенко (Орлигора). Мага врата; поема. В-во „Оріяна”, Н.Й., 1969, 93 ст.

Вол о д и м и р Скорупський. Без рідного порога; поеми. Вид. Української стріл. громади, Едмонтон, 1958, 62 ст.

Яр. Славутич. Донька без імени; поема. Вид. „Перемога”, Буенос-Айрес, 1952, 22 ст.

„СЛОВО ПРО ІГОРІВ ПОХІД”. Переказала Наталя Забіла [фотопередрук сов. видання.]. Вид. „Говерля”, Н.Й., 1965, 32 ст.

„СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІ”; героїчний епос XII віку. Ювілейне видання в 150-ті роковини першого друку, 1800-1950, за редакцією С. Гординського. Вид. „Київ”, Філядельфія, 1950, 91 ст.

„СЛОВО ПРО ІГОРІВ ПОХІД”, князівський дружинний епос. Зо стародавньої на теперішню українську мову переклад із поясненнями зладив о. Михайло Кравчук. Вид. ОО. Васильян, Н.Й., 1968, 47 ст.

Леся Українка. Твори в 12-ти томах, за заг. редакцією Б. Якубського. Том III. Поеми.

Просимо шан. авторів, видавців та видавництва переглядати нашу бібліографію і, як можливо, доповнювати пропущені книжкові видання, а також і окремі дані в наших записах, якщо їх бракує, бо в наших умовах неможливо описувати кожну книжку наочно, оскільки в нас немає центральної бібліотеки, де можна б знайти кожну книжку.

При цій нагоді щиро дякуємо всім, хто нам досі допомагав своїми інформаціями та таким або іншим способом причинився до уточнення бібліографічних позицій та окремих даних.

Вид. Тищенко-Білоус, Н.Й., 1954, 238 + XII ст.

Іван Франко. Абу Касимові капці; гумор. поема. Вид. „Говерля”, Н.Й., 1955, 109 ст.

Іван Франко. Іван Вишенський; поема. Передмова Б. Романенчука. [Передрук Краківського видання.] В-во „Говерля”, Н.Й., 1955, 63 ст.

Іван Франко. Лис Микита; поема. В-во „Українська культура”, Монреал, 1953, 173 ст.

Іван Франко. Лис Микита; поема. Вид. „Книга”, Н.Й., 1966, 152 ст.

Іван Франко. Мойсей; поема. Вид. Чарторийських. Н.Й., 1966, 94 ст.

Іван Франко. Мойсей; поема. Редакція і статті Юрія Шевельова. Вид. УВАН у ЗСА, Н.Й., 1968, 156 ст.

Іван Франко. Панські жарти; поема. Вид. І. Тиктора, Вінніпег, 1956, 132 ст.

Іван Франко. Твори в 20-х томах. Т. XIV. Поеми. Вид. „Книгоспілка”, 1959, 490 ст.

Олександра Черненко. Людина; поема на 18 пісень. Вид. „Київ”, Філядельфія, 1960, 62 ст.

Тарас Шевченко. Гайдамаки. Видання ілюстроване А. Г. Сластьоною. В-во „Українська Накладня”, Мюнхен, 1947.

Тарас Шевченко. Гайдамаки; поема. Вид. Г. Йопика, Едмонтон, 1954, 88 ст.

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ за 1969, 1970 і 1971 рр.

- Биковський Лев.* Ваймарські часи: спомини, 1945. Вид. М. Биковської, Денвер, 1970, 52 ст.
- Іван Білан.* Націокредит; українська концепція. Опрацював... Вид. приват. ініціативи Інституту укр.-канад. націокредиту, Торонто, 1971, 21 ст.
- Володимир Біляїв.* Поліття; поезії. Вид. „Київ”, Філядельфія, 1970, 80 ст.
- Веркор.* Море мовчить; оповідання. Переклад з французької Оксани Соловей. Вид. А. і Л. Ємець „Батурин”, Лос Анджелес, 1970.
- Любомир Винар.* Михайло Грушевський і Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка 1892-1930. Вид. „Дніпрова хвиля”, Мюнхен, 1970, 110 ст.
- Франсуа Війон.* Малин заповіт; поезії. Переклад, примітки і післяслово С. Гординського. Вид. „Сучасність”, Мюнхен, 1970, 16 ст.
- Р[оман] Володимир.* Прапори думки; поезії. Вид. „Світання”, Гейс, 1970, 30 ст.
- Харитон Довгалюк.* Буревій; повість. Вид. Ю. Середяка, Бу. Айрес, 1971, 245 ст.
- „*Михайло Драгоманив*” [збірник матеріалів для монографії]. Вид. „Кирило-Методіївського Братства”, Ірвінгтон, Н. Дж., 1970, 36 ст.
- Ірина Книш.* Віч-на-віч із Україною; горстка радянських вражень. Вид. авторки, Вінніпег, 1970, 126 ст.
- Іван Кузич -Березовський.* Жінка і держава [історичне дослідження]. Видання Анни і Йосипа Білоусів, Варен (Міч.), 1970, 291 ст.
- Ждан Ласовський.* На щоглах уявлень; образи і слова [поезії]. [Без вид.] Нью Йорк, 1971, 93 ст.
- Філярет Лукіянович.* Враження із Буковини; [репортаж, відбитка з „Америки”], Філядельфія, 1971, 40 ст.
- „*Мітла*”, календар-альманах на 1970 рік. Вид. Ю. Середяка, Бу. Айрес, 1969, 126 ст.
- Володимир Олексюк.* Томізм: Християнська філософія св. Томи з Аквіну. [Вид. автора], Чікаго, 1970, 206 ст. [Цикльостильний друк].
- Трохим Пасічник.* Псалми Давидові, їх значення у збірці Тараса Шевченка „Три літа”; [дослідження - інтерпретація]. Вид. „Кирило - Методіївського Братства”, Ірвінгтон, Н. Дж., 1969, 92 ст.
- Лев Пилипенко.* На заході сонця; друга збірка віршів. [Без вид. і м.], 1971, 103 ст.
- Поль Половецький.* Цар премудрий Саривон; історична поема-сатира. Вид. автора [1965], 107 ст.
- Поль Половецький.* Велика Руїна; ліро-епічна поема. Вид. „Наша Батьківщина”, Н. Й., 1970, 180 ст.
- Степан Семчук.* Навколо світа; лірика, поезій кн. XI. [Без вид.], Вінніпег, 1971, 77 ст.
- Катерина Штуль.* На захід від Дніпра; оповідання. Вид. „Дніпрова хвиля”, Мюнхен, 1970, 120 ст.

ЗАМОВЛЯЙТЕ КНИЖКОВІ ВИДАННЯ:

„ГОМОНУ УКРАЇНИ”

- Д. Донцов: „Рік 1918 Київ”, ціна \$1.00 (невеликий запас)
М. Кравців: „Калейдоскоп” — оповідання, \$2.00, передплатники \$1.50
О. Мак: „Проти переконань”, ціна \$3.50, передплатники \$3.00
тверда оправа — \$4.25, передплатники — \$3.75
О. Лисяк: „Люди такі як ми” — повість найновіших часів, ціна \$3.50,
передплатники \$3.00; тверда оправа \$4.25, передплатники \$3.75
В. Волицький: „На Львів і Київ” — спомини, ціна \$2.50,
передплатники \$2.00, тверда оправа — \$1.00 дорожче
З. Тарнавський: „Дорога на Високий Замок”, ціна \$3.00,
передплатники \$2.50, тверда оправа — \$1.00 дорожче
Ю. Тис: „К 7”, ціна \$2.50, передпл. \$3.50, тверда опр. \$1.00 дорожче
О. Керч: „Наречений”, ціна \$3.50, передплатники \$3.00. Тверда оп-
рава \$1.00 дорожче
Е. Маланюк: „Книга спостережень”, том II. Ціна \$5.00, передплатники
\$4.00, тверда оправа \$1.00 дорожче
В. Куліш: „Слово про будинок »Слово«”, \$1.25, передплатники \$1.00
Я. Гриневич: „Катря Гриневич” — біографічний нарис, ціна \$1.50
передплатники \$1.00; тверда оправа \$0.50 дорожче
М. Понеділок: „Зорепад”, ціна \$7.00, передплатники \$6.00; тільки
тверда оправа
М. Аркас: „Історія Північної Чорноморщини”, ціна \$7.00, передплат-
ники \$6.00, тільки тверда оправа
Альманахи „Гомону України” за роки 1956—1967, 1971, ціна по \$1.75,
передплатники \$1.50

140 Bathurst Street

Toronto 133, Ont.

Тел. 368-3443

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА, це наша культура. Хто хоче знати рідну
культуру, мусить знати рідну літературу.

Відомості про українську літературу дасть Вам книга під назвою

АЗБУКОВНИК

або

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вийшов 1-й том, 2-й в друку, а 3-й у підготовці.

Ціна 1-го тома — \$12.50 з пересилкою.

Замовляйте, бо вам цієї книжки треба як води або хліба.

АДРЕСА:

KYIW Publishing
4800 N. 12th St., Philadelphia, Pa. 19141, U.S.A.

КУПУЙТЕ КНИЖКИ видавництва „КИЇВ” за знижкою:

ПОЕЗІЇ:

М. Зеров. Каталептон (1951, 80 ст.)	\$1.00
Е. Маланюк. Влада (1951, 76 ст.)	1.00
Е. Маланюк. П'ята симфонія; поема (1954, 16 ст.)	0.50
О. Черненко. Людина; поема (1960, 62 ст.)	1.00
І. Шанковський. Дисонанси (1961, 85 ст.)	2.00
(—) „Слово о полку Ігореві”; староукраїнська поема. Ювілейне видання, ілюстроване, в твердій оправі, дереворити Я. Гніздовського.	13.00

ПРОЗА:

Б. Антоненко-Давидович. Землею українською; мистецькі репортажі (1955, 163 ст.)	2.00
Р. Гаггард. Дочка Монтезуми; повість у двох частинах (1953, 316 ст.)	3.00
В. Марська. Буря над Львовом; повість (1952, 212 ст.)	2.20
Б. Полянч. Генерал W; шпигунська повість (1951, 212 ст.)	2.20
Д. Ярославська. Поміж берегами; повість про „Ді-Пі” (1953, 188ст. тв. опр.)	3.00

ДРАМА:

Ж. Ануї. Медея; трагедія (1959, 22 ст.)	1.00
М. Куліш. Народній Малахій; трагедія в трьох діях (1952, 68 ст.)	1.20

ЗБІРНИКИ:

„ЛВВІВ”, літературно-мистецький збірник на роковини заснування Львова, ілюстрований, вибагливе видання, в твердій оправі	10.00
Разом	\$44.60

За цілий комплет — 25.00 дол.

Замовляти:

KYIW Publishing
4800 N. 12th St.
Philadelphia, Pa. 19141

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ на всякі інші видання, також від університетських бібліотек, які комплетують українцяну.

Видавництво і висилкова книгарня „Київ”